

กิจกรรม หลังจากที่ได้ให้ความรู้แล้วให้พระที่เข้าร่วมแบ่งเป็นกลุ่มงานตามความสนใจที่คล้ายๆกันหรือตามเนื้อหาที่พระกำลังดำเนินกิจกรรมอยู่ก็ได้ เพื่อให้ช่วยกันทดลองทำคุณลักษณะ Attribute ตามที่กลุ่มตกลงกัน ในที่นี้แบ่งเป็น3กลุ่มตามเนื้อหาที่พระแต่ละกลุ่มดำเนินกิจกรรม

กลุ่มที่1.สนใจต้องการศึกษาเรื่องของพระธรรมวิทยากร

กลุ่มที่2.สนใจต้องการศึกษาเรื่องโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กลุ่มที่3.สนใจต้องการศึกษาเรื่องศูนย์พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคม

ให้แต่ละกลุ่มทดลองแยกแยะคุณลักษณะ (Attribute) ตามประเด็นที่กลุ่มสนใจ จากการนำเสนอของพระทั้งสามกลุ่มพบว่ากระบวนการการแตกรายละเอียดของพระแต่ละกลุ่มยังมีไม่มากนัก ซึ่งจากการซักถามทำให้ทราบว่าพระเหล่านั้นมีหน้าที่ทำกิจกรรมแต่ไม่เคยรู้ข้อมูลเลย พระบางรูปเป็นประธานกลุ่มพระธรรมวิทยากรแต่ก็ไม่เคยรู้ข้อมูลรายละเอียดเรื่องเกี่ยวกับพระธรรมวิทยากรเลย ดังนั้นคุณลักษณะตามประเด็นของแต่ละกลุ่มจึงมีข้อมูลเฉพาะส่วนที่พระกลุ่มดังกล่าวรับผิดชอบและดำเนินกิจกรรมอยู่เท่านั้น

จากการสังเกตพบว่าพระทั้งหมดที่เข้าร่วมในเวทีส่วนมากกล่าวพูดกล่าวแสดงออก ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีสังเกตได้จากการซักถามและการขึ้นนำเสนอของพระ

การบ้านสำหรับกลุ่มพระสงฆ์

- ให้พระทั้งสามกลุ่มไปศึกษาข้อมูล/รายละเอียดเรื่องที่กลุ่มสนใจจะศึกษาและทำการแยกแยะคุณลักษณะออกมา ตั้งข้อสงสัย(เอ๊ะ) และตั้งปัญหามาการวิจัยด้วย โดยข้อมูลทั้งหมดนำเสนอในครั้งต่อไป

ประเมินความคิดเห็นและผลที่เกิดขึ้น

- ✓ ต้องการให้จัดต่อเนื่องกันทุกเดือน
- ✓ ได้ความรู้ความเข้าใจอย่างมาก เป็นเรื่องที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลย เช่นความหมายของการวิจัย การทำattribute มาใช้ในงานวิจัย และที่เกี่ยวกับทักษะคนใน-คนนอก
- ✓ ทีมวิทยากรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นกันเองและมีการใช้สื่อที่น่าสนใจ เช่น วีซีดี เรื่องเทวดาทำอะไรบ้าง
- ✓ เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม เช่นเป็นพระธรรมวิทยากรเหมือนกันแต่ไม่เคยได้มีโอกาสมาคุยกันและวางแผนงานร่วมกัน การประชุมครั้งนี้ทำให้ได้มีโอกาสมาคุยกันเรื่องงานของตนเอง

(2) การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 2 วันที่ 11 - 12 กันยายน 2547

วัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกปฏิบัติการทำโครงการวิจัยโดยเริ่มจากการเอ๊ะ (สงสัย) และการแยกแยะคุณลักษณะของสิ่งที่สนใจจะทำ (เช่นเดียวกับครั้งที่ 2 ที่ มจร.)

วิธีการ/กระบวนการ/เนื้อหาและสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา

ใช้เช่นเดียวกับครั้งที่ 2 ที่ มจร. แต่ที่มีการปรับบ้างคือ ที่มจร.ครั้งนี้ พระบางกลุ่มลงพื้นที่ทดลองจัดกิจกรรม

พระทั้งสามกลุ่มนำเสนอการบ้าน ตามประเด็นที่กลุ่มสนใจเน้นที่เอ๊ะ(ข้อสงสัย)การแยกแยะคุณลักษณะสิ่งที่สนใจจะทำ(attribute) และวัตถุประสงค์

กลุ่มที่1.สนใจต้องการศึกษาเรื่องของพระธรรมวิทยากร โดยพระธีรวิทย์และคณะรวม 12 รูป สมาชิกทุกรูปเป็นพระธรรมวิทยากรและยังมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พระที่เป็นคณะทำงานในประเด็นนี้ได้มีการไปเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและการสัมภาษณ์ มีการนำเสนอคุณลักษณะ(attribute) ของโครงการพระธรรมวิทยากรที่แตกขาเป็นจำนวนมาก และพระที่มนี้สงสัย(เอ๊ะ)ว่า “38ปีพระธรรมวิทยากรแค่ไหนหรือ”

โครงการพระธรรมวิทยากรคือโครงการที่ มจร. จัดตั้งขึ้นมาได้ดำเนินการโดยนักศึกษาที่เสียสละเวลาว่างจากการเรียนออกปฏิบัติหน้าที่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการนักศึกษา ซึ่งกำกับดูแลและขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการออกเผยแผ่ธรรมะในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตามสถานสังคมสงเคราะห์ เรือนจำ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนให้มีแนวความคิดและพฤติกรรมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติไทย ติดต่อกันมาเป็นเวลา 37 ปีแล้ว

จากการนำเสนอคุณลักษณะ(attribute)ของพระที่มนี้พบว่าพระสามารถแยกแยะประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระธรรมวิทยากรได้เป็นจำนวนมาก ปัญหาคือพระเสนอว่าจะทำทั้งหมดแต่ด้วยเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาจะไม่สามารถศึกษาได้ทั้งหมด ให้พระที่มนี้ดูบางประเด็นที่ทีมสนใจและพอที่จะเข้าไปทำได้ซึ่งประเด็นที่สนใจเป็นประเด็นหลักแล้วมันจะเชื่อมโยงประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มที่2.สนใจต้องการศึกษาเรื่องโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษาวัดบางเสาธง โดยพระปริชาและคณะรวม8รูป สมาชิกทุกรูปเป็นพระอาจารย์สอนในโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และยังมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พระที่เป็นคณะทำงานในประเด็นนี้ได้มีการไปเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและการสัมภาษณ์ มีการนำเสนอคุณลักษณะ(attribute) ของโครงการพระธรรมวิทยากรที่แตกขาเป็นจำนวนมาก และพระ

ที่นี้สงสัย(เอ๊ะ)ว่า “ทำไมเด็กที่เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงลดลง” ปัญหาที่พบเช่นเดียวกับของพระกลุ่มที่1คือทำรายละเอียดมาเป็นจำนวนมากและสนใจจะศึกษาทั้งหมด

กลุ่มที่3.สนใจต้องการศึกษาเรื่องศูนย์พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคม โดยพระวิจิตและคณะรวม 7 รูป สมาชิกทุกรูปเป็นพระอาจารย์อยู่ในโครงการพระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคมและยังมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พระที่เป็นคณะทำงานในประเด็นนี้ได้มีการไปเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและการสัมภาษณ์ มีการนำเสนอคุณลักษณะ(attribute)

ปัญหานำวิจัย

- เอ๊ะทำอะไรที่จะทำให้เยาวชนมีความสนใจธรรมะมากขึ้น
- เอ๊ะหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสอนเยาวชนควรเป็นอย่างไร

โดยสรุปพระทั้งสามกลุ่มทำการบ้านมาดีมาก มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง การแยกแยะคุณลักษณะ (attribute) สามารถแยกหาได้เป็นจำนวนมาก(ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ)เมื่อเปรียบเทียบกับการเสนอครั้งที่ผ่านมาที่มีการแยกแยะคุณลักษณะมีน้อยมาก ทำให้แต่ละกลุ่มมีความเข้าใจในโครงการที่ตนเองกำลังดำเนินกิจกรรมอยู่เป็นอย่างดี การเอ๊ะ/ข้อสงสัยแม้ว่าจะค่อนข้างกว้างแต่ตรงตามประเด็นที่พระแต่ละกลุ่มเห็นเป็นปัญหาและพระต้องการหาแนวทางการแก้ไขนั่นคือคำถามจึงมีเป็นประเด็นว่า “จะอย่างไร” ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- การให้ความรู้เรื่องแนวคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้ในงานวิจัย
- ให้ความรู้เรื่องการใช้เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา
- ประสพการณ์การลงพื้นที่
- ร่วมกันวางแผนลงพื้นที่ทดลองจัดกิจกรรม

เนื่องจากกระบวนการทั้งหมดที่ผ่านมาคุณอดุลย์ใช้งานวิจัยเรื่อง”แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” เป็นตัวอย่างให้กับพระ โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมจะใช้คำว่า “จัดเวทีแบบไม่เป็นทางการ” ซึ่งพระไม่เคยได้ยินคำนี้(เวที)และไม่เข้าใจเนื่องจากพระไปจัดกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายภายใต้โรงการที่พระรับผิดชอบนั้นจะเป็นการสอนแบบเป็นทางการ ดังนั้นครั้งนี้เมื่อพระผ่านกระบวนการการให้ความรู้เรื่องเครื่องมือและการวิเคราะห์เวทีแล้วคุณอดุลย์หารือกับพระว่าจะมีกลุ่มไหนพร้อมที่จะทดลองจัดเวทีในพื้นที่ ซึ่งได้กลุ่มพระที่จะทดลองคือกลุ่มที่สนใจศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษาวัดบางเสา

ธ โดยพระปรีชาและคณะ จากนั้นให้พระทั้งหมดร่วมกับกลุ่มพระปรีชาช่วยกันวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งนี้โดยใช้ความรู้ที่ได้รับจากที่ผ่านมาเป็นแนวทางการวางแผน

สรุปการจัดกิจกรรมของกลุ่มพระปรีชา จัดกิจกรรมเวลา 18.00-20.30น. ณ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบางเสาธง กลุ่มเป้าหมายจำนวน 24 คนประกอบด้วยแกนนำผู้ปกครองที่ส่งเด็กมาเรียนและเด็กนักเรียนที่มาเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบางเสาธง

การจัดเวทีค่อนข้างเป็นทางการ พระปรีชาเป็นผู้ดำเนินรายการมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และตั้งคำถามกับกลุ่มเป้าหมายตามที่ทีมงานท่านปรีชาได้ตั้งเอาไว้ พบว่าช่วงแรกกลุ่มเป้าหมายไม่ค่อยกล้าพูด เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายบอกว่าที่ผ่านมาพระ/ครูไม่เคยจัดประชุมและตั้งคำถามแบบนี้เลย เช่นคำถามว่า ทำไมท่านจึงส่งลูกมาเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำไมเด็กบางคนมาเรียนแล้วไม่มาเรียนต่ออย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อคุณอดุลย์ช่วยชี้แจงว่าเพื่อที่พระจะหาข้อมูลไปพัฒนา/ปรับการเรียนการสอนให้ดีขึ้น กลุ่มเป้าหมายทั้งผู้ปกครองและเด็กจึงกล้าพูดมากขึ้น เช่นเด็กบอกว่าที่เด็กไม่ยอมมาเรียนเพราะพระพูดแต่เรื่องเกิดแก่เจ็บตาย ข้าแต่เรื่องเดิมๆไม่มีเรื่องอะไรใหม่เลยทำให้เบื่อไม่อยากมาเรียน เป็นต้น

ปัญหาที่พบจากการจัดเวทีคือ (1)การจัดเวทีพระเน้นแบบเป็นทางการ (2)ต้องการให้มีคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรายละเอียดจะไม่สามารถทำได้ (3)การตั้งคำถามพระจะตั้งคำถามตามที่ได้เตรียมไว้ พระยังไม่สามารถถามคำถามเจาะลึกต่อประเด็นจากคำตอบของกลุ่มเป้าหมายได้ และ(4)การจดบันทึก/การจับประเด็นของพระยังต้องการพัฒนาอีกมาก

การจัดเวทีครั้งนี้ทำให้พระได้เรียนรู้กระบวนการในการจัดเวทีว่าการเตรียมตัวก่อนการจัดเวทีมีความสำคัญมากทั้งการประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย เวลาที่จัด รูปแบบการจัดเวที ประเด็นคำถาม และการตั้งคำถามที่ต่อยอดจากคำตอบกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น และกระบวนการสรุปงานหลังจากการจัดเวทีเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การบ้านสำหรับกลุ่มพระสงฆ์

- ให้พระสงฆ์ทั้งสามกลุ่มพัฒนางานต่อไปเขียนเป็นโครงงานวิจัย ที่ต้องเพิ่มเข้ามาเช่น แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาที่จะทำการศึกษา เพื่อมานำเสนอในครั้งต่อไป คุณอดุลย์ให้ตัวอย่างโครงการแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน

ประเมินความคิดเห็นและผลที่เกิดขึ้น

- ✓ ได้เรียนรู้เรื่องเครื่องมือและวิธีการจัดเวทีพร้อมทั้งได้เห็นการจัดเวทีจริงในพื้นที่ทำให้คิดว่าไม่ยากเพราะแต่ก่อนมองไม่ออกว่าการจัดเวทีทำอย่างไรเมื่อได้เห็นของจริงแล้วคิดว่ากลุ่มอื่นก็สามารถทำได้

✓ เกิดการหนุนเสริม/ช่วยเหลือ/ทำงานร่วมกัน แต่ก่อนแม้ว่าเป็นพระ เช่น อยู่ในกลุ่มพระธรรมวิทยากรด้วยกัน หรือเป็นพระอาจารย์สอนพุทธศาสนวันอาทิตย์ด้วยกันก็ไม่เคยคุยกันเรื่องงานหรือไม่เคยตั้งข้อสงสัย(เอ๊ะ)กับงานที่ตนเองทำเลย แต่เมื่อมาร่วมกระบวนการนี้ทำให้พระที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกันหรือพระที่อยู่ต่างกลุ่มก็มีการเรียนรู้ร่วมกันและการช่วยเหลือกัน เช่นท่านธีรวิทย์อยู่กลุ่มพระธรรมวิทยากรเก่งการตั้งคำถามก็ไปช่วยท่านปรีชาในการตั้งคำถามด้วย เป็นต้น

✓ ท่านธงชัยสะท้อนว่าจากการฝึกอบรมครั้งที่ผ่านมา ได้เห็นมิติใหม่ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักศึกษามองเห็นถึงพัฒนาการทั้งด้านความคิดที่คิดเป็นระบบและมีกรอบมีแนวทางในการนำไปใช้และทักษะการทำงานมีความรับผิดชอบมากขึ้นทั้งในเรื่องการส่งงาน การค้นคว้า การประชุม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ได้จากการสังเกต ดูจากการส่งงาน และได้พูดคุย กับท่านวิจิตซึ่งเป็นพระนักศึกษาปี 3 รูปหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการได้สะท้อนการอบรมครั้งนี้ว่า

“ได้เรียนรู้และได้แลกเปลี่ยนและที่สำคัญเข้าใจอะไรมากขึ้นจากเมื่อก่อนเข้าใจงานวิจัยที่เคยได้ยินได้ฟังมาส่วนมากจะระดับนักวิชาการหรืออาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย ใครจะทำวิจัยก็จะเข้าใจว่าต้องจบปริญญาโทแล้ว แต่พอรุ่นพี่ คือท่านพระมหาธงชัย เล่าให้ฟังว่า ที่เชียงใหม่มีพ่อหลวง นายก อบต. ทำวิจัยกันครั้งแรกก็สงสัย เพราะไม่เคยได้ยินมาก่อนว่าพ่อหลวงหรือชาวบ้านจะทำวิจัยได้ ท่านบอกว่าเป็นงานวิจัยลักษณะพัฒนาตัวเอง เรียนรู้และพัฒนาชุมชนของตนเอง เข้าใจง่าย ๆ ว่าเป็นนักวิจัยท้องถิ่นซึ่งมีทีมวิจัยเป็นนักวิชาการรวมอยู่ด้วย ทำให้รู้สึกอยากจะทำ และหลังจากผ่านอบรมครั้งที่หนึ่งแล้วยังมีความมั่นใจว่าเราก็สามารถเรียนรู้ได้ไม่ยากจากกระบวนการที่อาจารย์นำมาอบรมให้”

(3) การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 3 วันที่ 16 – 17 ตุลาคม 2547

วัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอโครงร่างการวิจัยของพระนิสิตซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 ที่ มจร.)

วิธีการ/กระบวนการ/เนื้อหาและสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา

ใช้เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 ที่ มจร. แต่ที่มีการเพิ่มเติมจากที่ มจร.คือ เนื่องจากประเด็นที่พระทั้งสามกลุ่มสนใจจะทำการศึกษานั้นมีลักษณะคล้ายเป็นการเชิงประเมินโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนา เช่นกิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นทีมวิทยากรจึงได้ประสานงานกับ อาจารย์ ดร.ชูพนิจ เกษมณี (ทีมประสานงานโครงการวิจัยชุดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคกลาง) ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เรื่องการประเมินโครงการ มาให้ความรู้เบื้องต้นในประเด็น

ที่กลุ่มพระสนใจจะศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการประเมินความต้องการในการฝึกอบรม

การนำเสนอโครงร่างงานวิจัยของพระทั้งสามกลุ่ม

- กลุ่มที่1.เรื่องของพระธรรมวิทยากร โดยพระธีรวิทย์

ในช่วงที่ผ่านมาพระกลุ่มนี้ได้มีการจัดเวทีในพื้นที่หนึ่งครั้งเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเด็นการนำเสนอ โดยมีการแยกแยะคุณลักษณะ(attribute)ดังนี้

- ✓ ความเป็นมาของโครงการพระธรรมวิทยากร
- ✓ สถานการณ์ปัญหาของพระธรรมวิทยากร(ข้อมูลจากการจัดเวทีในพื้นที่)
- ✓ เอื้อ และปัญหานำการวิจัย

- กลุ่มที่2.โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรณีศึกษาวัดบางเสา

ธง โดยพระปริชา ในช่วงที่ผ่านมาพระกลุ่มนี้ได้มีการจัดเวทีในพื้นที่หนึ่งครั้งเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีประเด็นการนำเสนอ โดยมีการแยกแยะคุณลักษณะ(attribute)ดังนี้

- ✓ ความเป็นมาของโครงการพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ✓ สถานการณ์ปัญหาของโครงการพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์(ข้อมูลจากการจัดเวทีในพื้นที่)
- ✓ เอื้อ และปัญหานำการวิจัย
- ✓ ความต้องการของผู้ปกครองและเด็กที่มาเรียน
- ✓ ความสนใจของคนในชุมชนหลังจากการจัดเวทีครั้งแรก

- กลุ่มที่3.เรื่องศูนย์พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคม

ในช่วงที่ผ่านมาพระกลุ่มนี้ได้มีการจัดเวทีในพื้นที่หนึ่งครั้งเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีประเด็นการนำเสนอ โดยมีการแยกแยะคุณลักษณะ(attribute)ดังนี้

- ✓ ความเป็นมาของโครงการศูนย์พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคม
- ✓ สถานการณ์ปัญหาของโครงการศูนย์พระสงฆ์นักเผยแผ่ธรรมเพื่อพัฒนาสังคม (ข้อมูลจากการจัดเวทีในพื้นที่)
- ✓ เอื้อ และปัญหานำการวิจัย
- ✓ สถานการณ์หลังจากการจัดเวทีในพื้นที่ โรงเรียนและนักเรียนให้ความร่วมมือดีมากขึ้นกว่าเดิม

สรุป เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำเสนอของแต่ละกลุ่มมีความกระชับ เรียงลำดับ รู้จักการตั้งคำถามและมีความมั่นใจในการนำเสนอมากขึ้น ทั้งด้านเนื้อหาและการใช้คำพูดและที่เห็นได้ชัดคือการได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ๆจากการจัดเวทีในพื้นที่ของแต่ละกลุ่ม เนื่องจากพระทั้งสามกลุ่มนอกจากได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการจากทีมวิทยากรแล้วพบว่า มีอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีคืออาจารย์ประจำวัดที่คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้พระทั้งสามกลุ่มมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองด้วย

จุดอ่อนคือพระทั้งสามกลุ่มยังไม่มี การค้นคว้าหาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ อาจเนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเป็นช่วงสอบของพระทำให้พระยังไม่มีเวลาในการค้นคว้าและนอกจากนี้แล้วพระยังมีข้อจำกัดเช่นกิจนิมนต์ต่างๆ เป็นต้น

การบรรยายเรื่องการประเมินความต้องการในการฝึกอบรม

โดย อาจารย์ ดร.สุพินิจ เกษมณี นักวิจัยโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (สกว.)

การประเมินความต้องการในการฝึกอบรม

- ✓ ดูสถานการณ์ทางสังคม (ต้องวิเคราะห์สถานการณ์)
- ✓ กลุ่มเป้าหมาย
- ✓ ผู้รับการฝึกอบรม/ผู้รับปลายทาง (พื้นฐานเศรษฐกิจ,สังคม,วัฒนธรรม)
- ✓ กำหนดวัตถุประสงค์
- ✓ กำหนดเนื้อหา/กิจกรรม/วิธีการ/สื่อ
- ✓ ระยะเวลา
- ✓ การวัดผล/ประเมินผล

การเรียนรู้จะวัดได้เรียกว่า พิสัย (Domain) มี3ระดับ

- พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึงความรู้
- ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึงทักษะ
- จิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึงทัศนคติ

จากความรู้ครั้งนี้พระแต่ละกลุ่มจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้างในงานที่กำลังทำ

- ปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม
- ต้องมีการประเมินกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเนื้อหา
- การประเมินผู้สอนและผู้เรียน
- การรายงานและการติดตามงาน

การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล/การจัดกิจกรรมในพื้นที่

คุณอดุลย์ให้พระทั้งสามกลุ่มทดลองร่างแผนการจัดกิจกรรมในพื้นที่ แล้วขึ้นนำเสนอ ให้พระในเวทีร่วมซักถามและคณะวิทยากรให้คำแนะนำการปรับแผน

การบ้านสำหรับกลุ่มพระสงฆ์

ให้พระทั้งสามกลุ่มพัฒนาโครงร่างงานวิจัย โดยให้มีเนื้อหาเพิ่มให้สมบูรณ์เช่น แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาที่จะทำการศึกษาและแผนการลงพื้นที่ เป็นต้น โดยมีตัวอย่างโครงการวิจัย”แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” เป็นแนวทางและขอคำปรึกษาจาก อาจารย์ประจวบ

ประเมินความคิดเห็นและผลที่เกิดขึ้น

ข้อสังเกตจากท่านธงชัย จากการอบรม 2 ครั้งที่ผ่านมา พระนักศึกษาในโครงการ หลังจากที่ผ่านมากระบวนการการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมแล้ว สามารถมองเห็นความก้าวหน้าการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการแสวงหาความรู้ การค้นคว้างานวิจัยที่สอดคล้องกับงานที่ตัวเองกำลังศึกษา การอ่านแนวคิดทฤษฎี และที่ชัดเจนยิ่งขึ้นคือการแสดงออกซึ่งมองเห็นถึงการใช้ทักษะในการลงพื้นที่ การเก็บข้อมูล การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มของตัวเอง พัฒนาการที่มองเห็นอีกประการที่สำคัญคือ การรู้จักการนำข้อมูลมาใช้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการที่ได้พูดคุยกับท่านปรีชา ชูติปัญญา พระนักศึกษาปี3 ท่านบอกว่า

“หลังจากการจัดเวทีเก็บข้อมูลครั้งที่แล้ว ทางวัดบางเสาธงก็มีการประชุมพระวิทยากรที่ สอน ศพอ. ผมมีโอกาสได้เข้าร่วม และถามถึงปัญหาแต่ละประเด็นที่เกิดขึ้น ให้ที่ประชุมร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไร ? กับสิ่งที่ปัญหาอยู่ ณ ปัจจุบันนี้ “

การที่ท่านกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะถามในที่ประชุม เพราะท่านมีข้อมูลที่จัดเวทีครั้งที่แล้ว แสดงให้เห็นถึงการนำข้อมูลมาใช้ อีกหลายกลุ่มที่ทำในลักษณะคล้ายๆ กัน คือหลังจากที่เก็บข้อมูลก็จะคืนข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายได้ช่วยกันคิดต่อ ในด้านของความรู้ และปฏิบัติการ การทำงานด้านความคิดที่เป็นระบบ การปฏิบัติงานที่มีกรอบการทำงาน การแลกเปลี่ยนประเด็นความรู้จากตัววิทยากรเอง จากอาจารย์ที่ปรึกษาเอง จากภายในกลุ่ม การลงพื้นที่ของแต่ละกลุ่มเริ่มชัดเจน แต่ปัญหาที่สำคัญสำหรับพระนักศึกษาก็คือ ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎี การนำทฤษฎีมาใช้ ยังไม่สามารถทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน และยังใช้ประโยชน์จากทฤษฎีน้อยเกินไป อุปสรรคที่สำคัญที่สังเกตเห็นก็คือ ทักษะการเขียนในงานวิจัย ยังไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาจากรูปธรรมเป็นนามธรรมได้ เนื้อหาจากการทำงานมีมากแต่พอคุณเนื้อหาความกลับมองไม่เห็นภาพการทำงานเท่าไรนัก อาจจะเป็นเพราะว่าระยะเวลาในการทำงานน้อยไป(อบรมเดือนละครั้ง) ทำให้มีเวลาในการเขียนและการนำเสนอจำกัดเกินไป

(4) การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 4 วันที่ 10 – 12 ธันวาคม 2547

เป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มพระสงฆ์เครือข่ายโพธิyalัยและ มจร.ที่จังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ (สรุปมีในเวทีจังหวัดเชียงใหม่)

(5) การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 5 วันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2548

เป็นเวทีการติดตามงานในพื้นที่(พระแต่ละกลุ่มจัดกิจกรรม/เวทีในพื้นที่) โดยมีทีมวิทยากรอาจารย์ที่ปรึกษา (อ.ประจวบ) และพระผู้ประสานงาน (พระธงชัย) นอกจากนี้ยังมีพระจากกลุ่มอื่นๆที่ไม่ได้จัดเวทีในครั้งดังกล่าวเข้าร่วมเรียนรู้ด้วย

หลังจากพระจัดเวทีเสร็จแต่ละครั้งเมื่อกลุ่มเป้าหมายกลับไปแล้วทั้งหมดได้ร่วมกันสรุปกระบวนการทำงานของพระที่จัดเวที

จากนั้นเป็นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา (อ.ประจวบ) และพระผู้ประสานงาน (พระธงชัย) ที่จะช่วยให้คำแนะนำพระที่จัดเวทีแต่ละกลุ่ม

(6) การดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 6 วันที่ 3-4 พฤษภาคม 2548

เป็นเวทีให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์สรุปและเขียนผลการวิจัย ซึ่งใช้วิธีการเดียวกันกับจัดที่มจร. โดยอ.ประจวบเป็นผู้ทำหน้าที่หลักส่วนคุณอดุลย์ช่วยเสริมเพิ่มเติม

วิทยากรได้แบ่งพระที่ร่วมเวทีเป็น3กลุ่มตามประเด็นที่พระสนใจจะศึกษาจากนั้นให้พระทั้งสามกลุ่มประเมินตนเองว่าจากการที่ได้เข้าร่วมอบรมที่ผ่านมา ท่านได้เรียนรู้อะไรเพิ่มมาบ้าง ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง และมีทัศนคติเป็นอย่างไร

การประเมินตัวเองจากการเข้ารับการอบรมที่ผ่านมา ได้เรียนรู้และพัฒนาการด้านใดบ้าง

กลุ่มที่	ได้เรียนรู้อะไรบ้าง	ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง	มีทัศนคติเป็นอย่างไร
1	<ul style="list-style-type: none"> - ได้เรียนรู้หลักสัมฤทธิผล - ได้เรียนรู้การจัดเวที - รู้จักการตั้งคำถามต่อกลุ่มเป้าหมาย - รู้จักเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้ในอริยสัจ ๔ - รู้จักศัพท์วิชาการในการวิจัย - รู้จักกลุ่มวิทยากรหลายกลุ่ม - รู้จัก สกว. และวิธีทำงาน - รู้ว่าการวิจัยคืออะไร - ได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน - รู้แนวทางในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น 	<p>- มีทักษะในการตั้งคำถามโดยคนตอบไม่รู้ตัว คือ โดยการเล่าเรื่อง การสอนส่วนตัวเองพบปัญหาอย่างไร แล้วให้เขาแสดงความคิดเห็นตามปัญหาที่เราพบนั้น เช่น ถ้าจะถามว่า ปัญหาเด็กไม่ตั้งใจเรียน ถ้าจะแก้ไขอย่างไร เราควรจะตั้งคำถามว่าท่านคิดว่าสื่อต่างๆ ในปัจจุบันนี้ เป็นอุปสรรคในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กหรือไม่ ถ้าเป็น จะมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไงได้บ้างและท่านสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายังไง</p> <p>- มีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม (สร้างความสัมพันธ์) คือ ในการทำงานในแต่ละครั้ง การรวมกลุ่มสามารถรวมตัวกันได้เร็วขึ้น</p> <p>- มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา สามารถนำกระบวนการใช้ในการแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ เช่น เมื่อเจอนักเรียนก่อการทะเลาะเกิดขึ้น ก็เรียกทั้งกลุ่มมาสาเหตุแห่งปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยยึดความถูกต้องบนหลักการและเหตุผลเป็นหลัก</p> <p>- มีความสามารถถ่ายทอดความได้ดี คือ สามารถนำความรู้จากการทำ attribute เป็นเครื่องมือในการ ช่วยจำสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น และสามารถอธิบายขยายความจาก หัวข้อนั้นๆ ได้อย่างดี</p> <p>- มีความสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพ คือ มีการรู้จักการวางแผนการทำงานและ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● นึกถึงคนที่ต้องโอกาสในสังคม คือ ในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคมอยู่ ดังนั้นแต่ละบุคคล จึงมีโอกาสที่จะได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองไม่ได้เท่าเทียมกัน ซึ่งจุดนี้เป็นจุดที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมตามมา เช่นการมีโอกาสด้านการศึกษา การอยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และบุคคลซึ่งเสียโอกาสทางด้านร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ ● สำนึกในสิ่งที่สังคมได้ให้เรา และตอบแทนคืนสู่สังคม คือ มีความสำนึกในจิตศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา ยังผลให้พระพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ โดยการถวายจตุปัจจัยต่างๆ ต่อพระสงฆ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุ-สามเณรสามารถดำรงสมณะเพศอยู่ได้ ดังนั้นในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของจิตศรัทธาจึงต้องมีการตอบแทนกลับคืนสู่สังคมโดยการเข้าไปช่วยแนะนำสั่งสอน เพื่อยกระดับจิตใจ และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ตามกำลังและโอกาสที่พึงจะกระทำได้ ● มองว่าสังคมยังมีปัญหาอีกมาก คือ สังคมปัจจุบันได้ตามกระแสของวัตถุนิยมจากวัฒนธรรมทางตะวันตก ใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ขาดความเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ยังผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมตามมาเช่นการทำร้ายร่างกายกันและกันของเยาวชน ยาเสพติด เรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น <p>ตัวเราก็คงสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ได้ คือ ทำให้เราได้ตระหนักและทราบว่าตัวเราเองก็สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นอย่างมีกระบวนการได้</p>

กลุ่มที่	ได้เรียนรู้อะไรบ้าง	ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง	มีทัศนคติเป็นอย่างไร
1		<p>ตารางเวลา เพื่อที่จะได้ช่วยเตือนความจำ และตั้งวัตถุประสงค์ของการทำงานมาเสร็จ ดูล่วงหน้าเวลาที่กำหนดไว้</p> <p>-กล้าแสดงออก (พูด, คิด, ทำ) คือ ก่อนเข้ารับการอบรม การแสดงออกทางด้าน การพูด เช่น การพูดต่อหน้าชุมชน ก็ไม่กล้าแสดงออก ยิ่งการพูดผ่านเครื่องขยายเสียงแล้วก็ยิ่งเกิดความประหม่าเป็นอย่างมาก และในส่วนของการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีผู้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมก็ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่างๆ ออกมา แต่หลังจากการอบรมทั้ง ๓ ครั้งนี้ แล้วก็มีความอยากที่จะแสดงความคิดเห็น และกล้าซักถามในส่วนที่ตนเองยังไม่เข้าใจ และกล้าที่จะออกไปแสดงทัศนคติของตนเองต่อหน้ากลุ่มที่เข้าอบรม</p> <p>-มีทักษะในการหาข้อมูล คือ เมื่อเราต้องการมีความต้องการอยากได้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ก็มีกระบวนการในการสร้างเครื่องมือเพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลนั้นๆ ที่ต้องการ</p> <p>-มีความสามารถสรุปประเด็นได้ คือ หลังจากการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เช่น การจัดเวทีวิจัยตามสถานที่ต่างๆ ออกมาได้อย่างครบถ้วน</p> <p>-ช่วยให้หน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมมุขลินี้น คือ หน้าที่หลักของพระสงฆ์ ก็คือการเผยแผ่ และธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นการเข้ามามีบทบาทวิจัยครั้งนี้กับเราได้ว่าเป็นการสร้างเครื่องมือสำหรับการเผยแผ่ธรรมะสู่สังคมได้เป็นอย่างดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● กล้าเข้าไปแก้ไขปัญหามากขึ้นคือ ได้ฝึกอบรมหลักสูตรการวิจัยเบื้องต้นส่วนหนึ่งก็ทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้มีความกล้าที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหามากขึ้นและสามารถรู้ปัญหาในแง่ของทฤษฎี และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ● สังคมจะดีขึ้นถ้ามีการเสียดสีคือการฝึกอบรมวิจัยที่ผ่านมามีหลายครั้งนั้นยิ่งทำให้มีความกระตือรือร้นมากขึ้น รู้จักการเสียดสีต่อร่วมมากขึ้นเพราะงานวิจัยคือการตอบปัญหาสังคมถ้าบุคคลในสังคมไม่เห็นแก่ตัวมากเกินไป มีการเสียดสีเพื่อสถาบันชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์จะทำให้ประเทศไทยอยู่และมีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่านี้ ● คำพูดอย่างเดียวไม่มีหลักฐานสังคมไม่ยอมรับ คือ ในยุคปัจจุบันนี้ข้อมูลข่าวสารและสื่อต่างๆ มีบทบาทเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เพราะฉะนั้น จะพูดอะไรออกไปหรือจะทำอะไรต้องมีการนำเสนอข้อมูลประกอบในการนำเสนอผลงานนั้นๆ เพื่อเป็นหลักฐาน เพื่อให้สังคมมีการยอมรับ <p>ยังมีกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อสังคมอีกมาก คือ ภายใตกระแสปัญหาของสังคมที่รุมเร้าอยู่ในขณะนี้ ซึ่งมองจากทางสื่อต่างๆ แล้วน่าเป็นห่วงเป็นอย่างมากทั้งในแง่ของความรุนแรงนั้นก็ยังมีกลุ่มคนอีกหลายๆ กลุ่ม ที่ยอมอุทิศตนเองเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นมา ซึ่งบางกลุ่มแม้จะต้องทำงานในที่ทุรกันดารก็ไม่เคยย่อท้อ อย่างเช่นกลุ่มโพธิธำมิต ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามาของสังคมปัจจุบัน เป็นต้น</p>

กลุ่มที่	ได้เรียนรู้อะไรบ้าง	ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง	มีทัศนคติเป็นอย่างไร
2	<p>-“รู้คำว่า “วิจัย” ว่าคือการสืบค้นเป็นการทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น</p> <p>-รู้จักการทำวิจัยในเชิงคุณภาพ / ปริมาณ</p> <p>-รู้คำจำกัดความคนนอก คนใน ว่าควรเอาใจเขา มาใส่ใจเรา ควรศึกษาเขาก่อนจึงตัดสินใจ</p> <p>-รู้จัก K S A ว่าคือความรู้ ทักษะ ทัศนคติ</p> <p>-ปัญหาในการเรียนการสอนของแต่ละคน เช่น ถ้าสอนเด็ก ป.1 อ่านหนังสือไม่ออกใช้รูปภาพแทนในการสอน</p> <p>-ทราบถึงปัญหาในการทำงานว่าต้องสามัคคีกัน ร่วมมือกันงานจึงจะออกมาดี</p> <p>-การจัดเวที</p> <p>-การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน</p> <p>-รู้ว่าการจะทำให้คนในสังคมยอมรับไม่ใช่เรื่องง่าย</p> <p>-การบริหารเวลา / การสรุปประเด็น</p> <p>-รู้ปัญหาในการเรียนของเด็กมากขึ้น</p>	<p>-การตรงต่อเวลา</p> <p>-ความรับผิดชอบต่องานที่ทำเพิ่มขึ้น</p> <p>-การทำงานร่วมกับคนอื่น</p> <p>-ทำตารางกิจกรรมเป็น</p> <p>-การเขียนโครงการได้ละเอียดกว่าเดิม</p> <p>-เข้าใจงานวิจัยเพิ่มขึ้นจากที่ไม่เคยรู้มาก่อน รวมถึงกระบวนการทำงานด้วย</p> <p>-กล้าที่จะถาม / ทำในการลงพื้นที่ คือ ได้มีโอกาสไปถามตอนลงพื้นที่ที่ ร.ร.พานิชยการาราดำเนิน</p> <p>-การเสียสละเวลา คือจากคนที่ชอบอ้างว่าไม่ค่อยมีเวลา พอมาทำงานวิจัยแล้วต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองในเรื่องของการสละเวลาให้กับส่วนรวมเพิ่มขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ลดทิฐิ • กล้าหาญหาที่กระตุ้น • มีมุมมองใหม่ๆ ที่กว้างขึ้น • กล้าที่จะนำเสนองานต่อชุมชน • สังคมมีปัญหา นร. นศ. พระอาจารย์ ผู้ปกครอง ฯลฯ ทุกคนที่กล่าวมาล้วนแต่มีปัญหาแต่ที่สำคัญเราจะแก้ปัญหาได้อย่างไร • คนในปัจจุบันขาดความรู้ธรรมะ เช่นเด็กที่เรากลงพื้นที่ ขาดการปฏิบัติที่ดี • คนส่วนใหญ่ไม่มีความเสียสละ เพราะต่างคนต่างก็มีเหตุผลส่วนตัว เช่น การที่ไม่ได้ลงพื้นที่ ศพอ. ด้วยเพราะว่าต้องนำเสนองาน วิชาชีพครู • การที่เราจะทำงานอะไรสักอย่างต้องทำอย่างมีกระบวนการ จึงสำเร็จเหมือนการที่เราเรียนการทำวิจัยจากไม่รู้จนรู้ในวิธีทำเป็นขั้นตอน • สังคมดีขึ้นได้ถ้ามีแรงผลักดัน เช่นกระบวนการทำงานที่เราทำกันอยู่ทุกวันนี้ • เราจะเปลี่ยนใครควรเปลี่ยนตัวเราก่อน • การไม่ตรงต่อเวลาอาจทำให้เราเสียประโยชน์ได้ เช่นวันนี้การที่เรามาร่วมกันทำให้เราได้ความรู้ไม่มากเท่าที่ควรและไม่ต่อเนื่อง

กลุ่มที่	ได้เรียนรู้อะไรบ้าง	ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง	มีทัศนคติเป็นอย่างไร
3	<p>ประการแรกก็คือ ก่อนอบรมไม่รู้ว่ามีวิสัยทัศน์อะไร ก็เนื่องจากว่าก่อนหน้าที่จะได้สัมผัสกับงานอบรมการวิจัยชิ้นนี้คำว่าวิจัยที่เคยได้ยินได้เห็นก็คือการส่งแบบสอบถามให้ชาวบ้านและนักวิจัยช่วยกันกรอกแบบสอบถามตอบค่าสัมภาคณและหลังจากนั้นก็รู้ว่าเขานำไปทำอะไร หลังอบรมรู้ว่าวิจัยพัฒนาคืออะไร ว่าวิจัยคืออะไร ก็คือการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ อธิบายปรากฏการณ์ และนำไปสู่การพัฒนา ซึ่งการทำวิจัยหรือจะทำงานสิ่งใดต้องรู้ถึงนั้นให้มากที่สุดอาจปรึกษาปพลิเคชันลักษณะของสิ่งนั้นๆ ให้มาก จะทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและการเปลี่ยนแปลง(พัฒนา)ได้ง่ายขึ้น</p> <p>ประการที่สองคือ ก่อนอบรมอะไร เป็นแต่ได้แค่เอะเอะๆ ที่ว่าอะไรเป็นแต่ได้แค่เอะเอะๆ นั่นก็เพราะว่าไม่เข้าใจว่า สังคมประจำวันชาวเยาวชนซึ่งเป็นปัญหาของสังคมและแม้แต่วัดที่สมาชิกอยู่อาศัยก็มีส่วนแต่มีปัญหาละเอียดๆ เช่น</p>	<p>-ประการแรกคือก่อนอบรมคิดไม่เป็นระบบที่คิดว่าไม่เป็นระบบคือเห็นอะไรก็ตามอะไรก็คิดเรื่องนั้นขึ้นมาลอยๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์เป็นหลักการ หลังจากอบรมรู้จักคิดตามเป็นระบบมากขึ้นรู้จักการทำงานแผนงานอย่างเป็นระบบมากขึ้นเช่น แผนการสอน แผนการทำงานรายเดือน/ปี เป็นต้น</p> <p>-ประการที่สองคือก่อนอบรมไม่กล้าแสดงออกคิดอะไรตามอะไรก็ทำอย่างเลื่อนลอยไม่ได้มีอะไรเป็นหลักยกตัวอย่างเช่นไม่กล้าถาม ไม่กล้าออกไป Present งานหน้าห้องเรียน เป็นต้น หลังอบรม กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงออกมาขึ้นและโดยเฉพาะการออกสอนกล้ามากขึ้นเพราะมั่นใจว่ามีความเข้าใจในระบบวิธีการและวัตถุประสงค์มากขึ้น</p> <p>-ประการที่สามคือก่อนอบรมไม่รู้ไม่เข้าใจว่าการจัดเวทีเป็นอย่างไร เข้าใจแต่เพียงว่าต้องเป็นทางการอย่างมาก หลังอบรมรู้แล้วครับว่าการจัดเวทีเป็นเช่นไรซึ่งสรุปแล้วการจัดเวทีนั้นมี 2 อย่างด้วยกันคืออย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการ อย่างเป็นทางการเช่นการประชุม / สัมมนา เป็นต้น อย่างไม่เป็นการ เช่น การเสวนากลุ่มย่อยบรรยายภาคเป็นตนเอง / แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ฯลฯ ตอนนี้อยู่ที่เริ่มแล้วครับแต่อาจจะยังไม่ดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ประการแรกก่อนอบรมมองปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ใช่ปัญหาของเรา ซึ่งก็จะมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น เมื่อเป็นปัญหามากๆ ทำให้รู้สึกเบื่อและไม่อยากสนใจ ปัญหาอันเป็นปัญหาคือครอบคลุมสังคมทั้งหมดรวมทั้งตัวเราแต่เราไม่มองหรือมองไม่เห็นและคิดว่า “ไม่ใช่เรื่องของกู กูไม่เกี่ยว” ทั้งๆ ที่สุดท้ายผลของปัญหานั้นก็กระทบถึงเราอยู่ดีไม่ว่าจะน้อยหรือมากก็ตาม หลังอบรมก็มองปัญหาต่างๆ ของสังคมที่มีอยู่ว่ามีปัญหาที่ต้องแก้ไขต่างๆ กันและปัญหาเหล่านั้นล้วนแต่เกี่ยวข้องกับตัวเราทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นความไม่อยู่หรือภาพรวมของสังคม เช่น ปัญหาเยาวชนปัญหายาเสพติด ฯลฯ และปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีทางแก้ไขและควรแก้ไขอยากมีส่วนร่วม ในการช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่ได้นิ่งนอนใจไม่ใช้ปัญหาของผู้อื่นเหมือนเดิม ● ประการที่สองก่อนอบรมชอบเอาวัฒนธรรมของตนเองหรือวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้องไม่สมควรอย่างยิ่ง หลังอบรมมองเห็นถึงความแตกต่างที่มากขึ้นและได้รู้ถึงสถานะความเป็นคนนอกคนใน เช่นว่าเราไปเที่ยวถิ่นอื่นแล้วไปเห็นวัฒนธรรมของสังคมนั้นซึ่งไม่เหมือนกับตนซึ่งไม่ <p>ควรและไม่สามารถนำมาเปรียบกับอีกที่หนึ่งได้เพราะวัฒนธรรมเกิดจากความ เป็นอยู่และเพื่อความอยู่รอดของสังคมนั้นๆ ฯลฯ</p>

กลุ่มที่	ได้เรียนรู้อะไรบ้าง	ได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้าง	มีทัศนคติเป็นอย่างไร
3	<p>ทำไมเยาวชนถึงห่างวัดทำไมโยมถึงเข้าวัดน้อยลง เป็นต้นแต่ก็ไม่มีอะไรกลับมาต่อไปสู่สุดท้ายอะไรรึเก๊หาย หลังอบรมอะไรรึเป็นและรู้จักวิธีการหาข้อมูลคำตอบ/แก้ไข/พัฒนา/ได้เรียนรู้ร่วมกัน ที่ว่าเช่นนี้เพราะหลังจากได้รู้ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยแล้ว ก็นำไปสู่การอะ! หรือปัญหานำการวิจัยจากนั้นเริ่มเก็บข้อมูลซึ่งก็ทำได้ด้วยวิธีการต่างๆที่หลากหลายเช่นการสัมภาษณ์ทำแบบสอบถามหรือการจัดเวที ฯลฯ จากนั้นก็นำปัญหาและแนวทางที่ได้ไปสู่การพัฒนาโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม</p> <p>ประการที่สามคือ ก่อนอบรมมีปัญหา/รู้ปัญหาแต่ไม่มีกระบวนการแก้ไขพัฒนาซึ่งข้อนี้ก็คือเนื่องมาจากประการที่สองก็คือรู้ว่าสังคมมีปัญหาตัวเรามีปัญหาแต่ไม่รู้ว่าจะแก้ไขให้ดีขึ้นและมีส่วนช่วยสังคมยังงั้น เช่น เด็กๆ ไม่เคารพผู้ใหญ่เหมือนแต่ก่อน ประเพณีบางอย่างในหมู่บ้านในต่างจังหวัดเริ่มหายไป เป็นต้น แต่เราก็รู้ว่าจะทำได้อย่างไรสุดท้ายก็คือแค่รู้แค่คิด หลังอบรมได้เรียนรู้การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาต่อไป ซึ่งก็เหมือนประการที่สองข้างต้น</p>		

2.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

2.4.1 ในเชิงปริมาณ

(1) ปริมาณของกิจกรรม มีการจัดเวทีการหนุนเสริม เพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา กระบวนการวิจัย และประสบการณ์จากการทำงานวิจัย จำนวน 12 ครั้ง (ภาคเหนือจัดที่ มจร. วัดสวนดอก เชียงใหม่ จำนวน 6 ครั้งและกรุงเทพฯจัดที่ มมร. วัดบวรฯ จำนวน 6 ครั้ง) โดยใช้ประสบการณ์จากนักวิจัยภาคเหนือ จำนวน 6 โครงการ จากชุดโครงการวิจัยการสื่อสารเพื่อชุมชน และจากเครือข่ายอีก 1 โครงการคือโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ภาคเหนือและภาคกลาง) ปริมาณการจัดกิจกรรมมากเกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ (เป้าหมายที่วางไว้จำนวน 6 ครั้ง)

(2) ปริมาณของเครือข่าย มีกลุ่มเป้าหมายที่สนใจเข้าร่วมเรียนรู้เพิ่มขึ้น(ไม่มีในเป้าหมายของโครงการ)ดังนี้

- กลุ่มพระนิสิตจาก มมร. วัดบวรนิเวศน์ กทม. เครือข่ายนี้เกิดขึ้นมาเนื่องจากพระธัชชัยซึ่งเรียนที่ มมร. วัดบวรฯและมาฝึกงานที่โพธิyalัย เชียงใหม่ ท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมในเวทีอย่างต่อเนื่อง ต่อมาท่านได้ช่วยประสานงานให้เกิดเวทีที่ มมร. ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีในเป้าหมายของโครงการ

- กลุ่มนักศึกษาปริญญาโทคณะนิเทศศาสตร์ มสธ. ภาคเหนือ เนื่องจาก ดร.ภัสวลี เป็นอาจารย์ผู้ฝึกศึกษากลุ่มนี้ในด้านการพัฒนาวิทยานิพนธ์ และในช่วงก่อนหน้านี้ ดร.ภัสวลีได้มาเป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ให้ข้อเสนอแนะงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชน ดร.ภัสวลี เห็นว่างานวิจัยเรื่องผีป๋วยอยู่ภาคเหนือและมีนักศึกษา มสธ.ที่ภาคเหนือหลายคนสนใจงานทางด้านวัฒนธรรม จึงมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษามสธ.เข้าร่วมเรียนรู้ในเวทีด้วย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีในเป้าหมายของโครงการ

- กลุ่มนักศึกษาปริญญาโทคณะศึกษาศาสตร์ มข. เนื่องจากท่าน ธวัชชัย (เครือข่ายพระนักพัฒนาโพธิyalัย และร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มพระรุ่น 1) กำลังศึกษาระดับปริญญาโทที่ภาควิชาการศึกษาในระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มข. ท่านกำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ ท่านธวัชชัยจึงได้ชวนสมาชิกในกลุ่ม(ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส)มาร่วมเรียนรู้ด้วย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีในเป้าหมายของโครงการ

(3) เกิดเครือข่ายใหม่ เช่นกรณีอาจารย์เรณูได้รวบรวมแกนนำเครือข่ายที่สนใจประเด็นวัฒนธรรมชุมชนรวม10กลุ่ม มาร่วมกันสร้างเครือข่ายใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ

2.4.2 ในเชิงคุณภาพ

(1) เกิดกระบวนการสร้าง “ผู้ให้” ที่ต่อเนื่องเป็นทอดๆ เนื่องจากนักวิจัยในชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนทั้ง 6 โครงการได้ดำเนินโครงการจบไปแล้ว ในช่วงที่ยังดำเนินโครงการอยู่นักวิจัยทั้งหมดส่วนมากจะเป็น “ผู้รับ” เมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงไปแล้วนักวิจัยได้สะสมประสบการณ์และบทเรียนที่ผ่านมา(ทั้งที่ประสบผลสำเร็จและที่ล้มเหลว) เมื่อมีโอกาสเป็น “ผู้ให้” ก็จะทำให้ให้นักวิจัยได้ทบทวนงานของตนเองด้วย ซึ่งจะส่งผลให้นักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในงานที่ตนเองทำเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ทำโครงการเสร็จใหม่ๆ

(2) เกิดกระบวนการ “เพื่อนช่วยเพื่อน” “พี่ช่วยน้อง” เช่นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในเวทีได้มีการหนุนช่วยซึ่งกันและกันซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันเช่นการหนุนช่วยพระรุ่นใหม่ที่กำลังพัฒนาโครงร่างงานวิจัย การลงพื้นที่และการวิเคราะห์/การเขียนงานวิจัย, การหนุนช่วยนักศึกษาปริญญาโทพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์และการหนุนช่วยกลุ่มที่กำลังทำงานพัฒนา เช่นการศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาวางแผนการดำเนินกิจกรรม เป็นต้น นั่นคือกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในเวทีด้วยกันมีบทบาททั้งเป็น “ผู้ให้” และเป็น “ผู้รับ” ด้วย

(3) เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กระบวนการวิจัยและการทำงานพัฒนา ระหว่างพระสงฆ์ มจร.วัดสวนดอก เชียงใหม่กับพระสงฆ์ มมร. วัดบวรฯ ซึ่งอยู่ฝ่ายละนิกาย โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสื่อในการสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่าย

(4) จากผลที่เกิดขึ้นข้อ(1)ถึงข้อ(3) ผลที่ตามมา/ผลสืบเนื่อง (Outcome) และผลกระทบ (Impact) คือ

(4.1) กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มที่ร่วมเวทีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองตั้งใจไว้(ดูจากข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายได้ประเมินตนเองในแต่ละกิจกรรม)

(4.2) กลุ่มเป้าหมายหลายคนได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการดำเนินงานของตนเอง และเกิดผลที่ตามมาเช่น

- ทักษะคติของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป จากที่เคยคิดว่าการวิจัยเป็นเรื่องยากและต้องเรียนระดับปริญญาโทเท่านั้นจึงจะทำวิจัยได้ เช่นกรณีพระนิสิตกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งที่ มจร.และ มมร. สามารถทำวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในงานที่กำลังทำและมีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น 1)กรณี มจร. ชม. เช่นพระประสิทธิ์ ทำโครงการดนตรีฯ โดยใช้พื้นที่ดำเนินงานเป็นหมู่บ้านที่มีวัดที่พระท่านจำพรรษาอยู่ จากการดำเนินโครงการเมื่อพบปัญหาท่านใช้การตั้งคำถามกับชุมชนจึงทำให้เกิดกลุ่มดนตรีพื้นบ้านและมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องโดยการสนับสนุนของ อบต. 2)กรณี มมร.จากการติดตามของอาจารย์ประจำว(อ.ที่ปรึกษา)และพระธชชัย(ประสานงาน) พบว่าพระทั้งสามกลุ่มที่เข้าร่วมเวทีได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ เช่นการ

เตรียม คน ก่อนทำกิจกรรม และมีการตั้งคำถาม เอ๊ะ อยู่ตลอดเพื่อช่วยกันหาคำตอบ/แก้ไขปัญหา
ในโครงการที่ผ่านรับผิดชอบ

- การนำกระบวนการวิจัยเข้าไปในสถาบันการศึกษา เช่น 1)กรณีนักศึกษา
มรภ. ชม. ทั้ง5คนที่ร่วมเวทีอย่างต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอน(อ.เรณู)และหัวหน้าภาควิชา(อ.กรเพชร)
เห็นพัฒนาการ/ความก้าวหน้าของนักศึกษาทั้ง5คน อาจารย์ทั้งสองจึงได้ให้นักศึกษานำประสบ
การณ์การเรียนรู้กระบวนการวิจัยไปถ่ายทอดต่อนักศึกษารุ่นน้อง ที่ มรภ. ชม. 2)อาจารย์เรณูที่
ร่วมเวทีอย่างต่อเนื่องได้นำเนื้อหา/วิธีการ/กระบวนการถ่ายทอดความรู้เรื่องกระบวนการวิจัยทั้ง6
ครั้งไปใช้สอนนักศึกษาระดับปริญญาโทวิชาการวิจัยที่ มรภ.ชม. อาจารย์ เรณูบอกว่าทำให้นัก
ศึกษามีความสนใจมากและเห็นนักศึกษามีพัฒนาการที่เร็วและดีเมื่อเทียบกับการสอนแบบเดิมที่
เคยสอน 3)กรณีนักศึกษาปริญญาโท จาก มสธ.ภาคเหนือ เมื่อโครงการนี้เสร็จสิ้นแล้ว ดร.ภัสวลี
จาก มสธ.ได้ประสานกับ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ เพื่อให้ช่วยอบรม นักศึกษา มสธ.รุ่นต่อไป และ
4) คณะผู้บริหารจาก มจร. ชม.สนใจกระบวนการพัฒนาพระโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ
และต้องการให้ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอนนิสิตวิจัยของ มจร. ชม.

- การนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานพัฒนา เช่น 1)กรณีนักศึกษา
มรภ. ชม. ทั้ง5คนได้ทำงานต่อกับโครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุข (สนับสนุนโดย สสส.) ได้นำ
กระบวนการวิจัยไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเวทีและการคืนข้อมูลให้ชุมชน เป็นต้น 2)
กรณีพระณรงค์ฤทธิ์ ที่นำกระบวนการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินกิจกรรมในโครงการเทศน์มหาชาติ
สนับสนุนโดย สสส. 3)กรณีอาจารย์สุวัฒน์ จากโครงการกลองสะบัดชัย (สนับสนุนโดย สสส.) ที่ได้นำ
กระบวนการ วิจัยไปสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่(เยาวชน)ในโครงการฯ และ4)กรณีพระธงชัย(ผู้ประสาน
งานกับเครือข่ายที่ มมร.)เมื่อจบการศึกษาจาก มมร.แล้ว ได้ทำงานพัฒนาร่วมกับวิทยาลัยใน
โครงการบ้านจุ่มเมืองเย็นและโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา สนับสนุนโดย สสส. ซึ่งพระธงชัยบอกว่า
การได้ร่วมเวทีเครือข่ายนักวิจัยครั้งนี้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินโครงการได้อย่างมาก
เช่นการจัดเวทีที่ต้องรู้จักการเตรียม คน รู้จักการตั้งคำถามและการคืนข้อมูลให้ชุมชน เป็นต้น

- บุรณาการทรัพยากร เช่นเมื่อ มมร.มีความสนใจที่จะใช้กระบวนการวิจัย
เพื่อพัฒนาพระนิสิต โดยใช้กระบวนการและทีมวิทยากรจากโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาค
เหนือ จึงมีการตกลงร่วมกันว่าทาง มมร. เป็นผู้สนับสนุนค่าเดินทางและค่าที่พักของทีมวิทยากร
ส่วนโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยจะสนับสนุนพระนิสิตที่จะทดลองทำโครงการวิจัย

- เกิดเครือข่ายใหม่ เช่นกรณี อ.เรณู ได้รวบรวมสมาชิก(ทั้งพระสงฆ์,

นักพัฒนา,และนักศึกษา)ที่ร่วมในเวทีเครือข่ายพัฒนานักวิจัยภาคเหนือ ร่วมกับอาจารย์ ใน มรภ. ชม.และ นักศึกษาปริญญาโท มรภ.ชม. ที่สนใจงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกัน สร้างโครงการ”สืบสานสืบบ้าน” โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนา “คน”

2.5 บทเรียนที่ได้รับ

2.5.1 บทเรียนเรื่องการสร้างคน

- Stakeholder

- จำนวนผู้เข้าร่วม ที่ มจร. ชม. ครั้งละประมาณ29-51 รูป/คน ส่วนที่ มมร. กทม. ครั้งละประมาณ18-30 รูป/คน กลุ่มขนาดนี้ข้อมูลสามารถถ่ายทอดได้ดี

- คุณภาพของผู้เข้าร่วม ต้องมีความหลากหลายในประสบการณ์ที่เกี่ยวกับ กระบวนการวิจัยหรือการทำงานพัฒนา เช่นในครั้งที่ มจร. ชม.ผู้เข้าร่วมส่วนมากไม่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยแต่กำลังเรียนวิชาวิจัย ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานพัฒนา/การลงพื้นที่ ศึกษาชุมชน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานพัฒนาและที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัย ส่วนที่ มมร. กทม. ผู้เข้าร่วมทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงานวิจัย(พระส่วนมากยังไม่ได้เรียนวิชาวิจัย) แต่พระทุกรูปมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา(กิจกรรม)

- เป้าหมายของผู้เข้าร่วม ควรจะต้องมีเป้าหมายหลักเดียวกัน ในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมทั้งหมดมีเป้าหมายคือต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา งานที่ตนเองกำลังทำ

- การเตรียมคน ต้องมีการเตรียมผู้เข้าร่วม เช่น แจกเอกสารให้อ่านมาล่วงหน้า หรือการเตรียมผู้เข้าร่วมที่จะเสนองาน/ประสบการณ์ก็ต้องมีการเตรียมทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและวิธีการด้วย

- การเรียนรู้ของพระนิสิต พระนิสิตกลุ่มเป้าหมายที่กำลังศึกษาที่ มจร.ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการนี้ พบว่าทั้งหมดทุกรูปในช่วงแรกไม่กล้าแสดงออก เช่นไม่กล้าพูด และไม่กล้านำเสนอ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากพระนิสิตทั้งหมดนี้ไม่มีประสบการณ์การลงพื้นที่หรือการจัดเวที แต่ต่อมาเมื่อโครงการนี้มีเวทีครั้งที่2,3และฝึกลงพื้นที่จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน พบว่าทำให้พระนิสิต กล้าแสดงออกมากขึ้น สามารถเป็นผู้นำกิจกรรมในพื้นที่ได้ โดยมีเงื่อนไขคือทีมประสานงาน/ผู้ช่วยต้องลงไปด้วยเพื่อสร้างความมั่นใจให้พระนิสิต

เมื่อเทียบกับพระนิสิตกลุ่มเป้าหมายที่กำลังศึกษาที่ มมร. (วัดบวรนิเวศวิหาร กทม.) ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการนี้พบว่า พระนิสิตกลุ่มนี้กล้าพูด และกล้าซักถาม ตั้งแต่การจัดเวทีพบกัน ครั้งหนึ่ง นั่นเพราะพระนิสิตทุกรูปที่ร่วมกิจกรรมโครงการนี้ได้มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่

พระสงฆ์กลุ่มนี้กำลังศึกษาที่ มมร. พบว่าโครงการ/กิจกรรมต่างๆนั้นจะเป็นการทำกับฆราวาส เช่น โครงการพุทธศาสนวันอาทิตย์ก็ทำกิจกรรมกับเด็ก โครงการพระธรรมวิทยากรก็ทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียน และโครงการเผยแผ่พุทธธรรมก็ทำกิจกรรมกับนักศึกษาระดับอาชีวฯ เป็นต้น

เมื่อเป็นดังนี้แล้วผลที่ตามมาคือในการให้พระนิสิตคิดพัฒนาโครงการหาปัญหา (ข้อสงสัย) ที่กลุ่มสนใจจะศึกษานั้นพบว่าพระนิสิตกลุ่มที่ มมร. จะคิดไม่ค่อยออก/ใช้เวลาในการพัฒนาค่อนข้างนาน(เมื่อเทียบกับกลุ่มพระนิสิตที่ มมร.) เพราะพระนิสิตที่ มมร. ไม่เคยทำกิจกรรม/ไม่เคยทำโครงการ ไม่มีพื้นที่และไม่เคยเห็นปรากฏการณ์ด้วย ซึ่งเมื่อเทียบกับพระนิสิตที่ มมร. นั้นทุกรูปได้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการต่างๆตามที่ตนเองสนใจ ทำให้เห็นปรากฏการณ์สามารถพัฒนาปัญหา (ข้อสงสัย)และพัฒนาเป็นปัญหามาการวิจัยได้ค่อนข้างเร็ว

ในประเด็นดังกล่าวต้องการชี้ให้เห็นว่าพระนิสิตที่จะพัฒนาระบบการวิจัยได้ดีและเร็ว นั้นจำเป็นจะต้องมีการลงพื้นที่ทำกิจกรรมมาบ้างจะทำให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่และเมื่อเรียนรู้ทฤษฎีจะทำให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับปรากฏการณ์ในพื้นที่ได้ง่ายขึ้น

- การให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัย ควรเน้นการพูดคุยแบบง่ายๆและยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้มาก พร้อมทั้งให้พระนิสิตได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์เป็นประเด็นๆ เช่นกระบวนการเรียนรู้ในโครงการนี้ที่เมื่อเรียนรู้ทฤษฎีแล้ว เพื่อสร้างความมั่นใจให้พระนิสิต วิทยากรได้ให้กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดฝึกในห้องเรียน หลังจากนั้นลงปฏิบัติจริงในพื้นที่ และมีการสรุปบทเรียนจากการทำงานในพื้นที่

- การเลือกประเด็นหัวข้อและพื้นที่ที่จะทำการศึกษา ไม่ควรให้พระนิสิตเลือกประเด็นหัวข้อและพื้นที่ที่จะทำการศึกษาตามที่อาจารย์สนใจ/แนะนำ เพราะอาจารย์ผู้แนะนำไม่รู้ข้อจำกัดของพระนิสิตและทำให้พระนิสิตไม่ค่อยภาคภูมิใจเพราะพระนิสิตคิดว่าเรื่องที่กำลังทำนั้นทำให้อีกคนอื่นเนื่องจากคนอื่นคิดเรื่องให้

2.5.2 บทเรียนเรื่องการสร้างเครือข่าย

- การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือและใช้แนวคิดแบบ “พี่ช่วยน้อง”และ“เพื่อนช่วยเพื่อน” เพื่อการสร้าง “คน” และสร้าง “เครือข่าย”นั้นเป็นการปรับบทบาทจาก “ผู้รับ” เป็น “ผู้ให้” ซึ่งในโครงการนี้พบว่าการใช้กลไกแบบพี่ช่วยน้องและเพื่อนช่วยเพื่อนจะช่วยสร้างและสานเครือข่ายให้แน่นแฟ้นได้ โดยการสร้างแกนนำเครือข่ายจากคนวงในให้เข้มแข็งแล้วให้แกนนำเครือข่ายเป็นคนลงไปช่วยลูกข่าย เช่น กรณีของพระนิสิตที่ มมร. แกนนำเครือข่ายคือพระธงชัย ที่เป็นผู้ช่วยหลักในการให้คำปรึกษาแก่พระนิสิต มมร. ส่วนกรณีที่ มมร. แกนนำเครือข่ายได้แก่พระณรงค์ฤทธิ์ ,ท่านบันเทิง , อ.เรณู และนักศึกษา มรภ.ชม.

- โครงการพบว่าความรู้ที่ใช้เพื่อการสร้าง “คน” และสร้าง “เครือข่าย” มีทั้งที่มา

จากบนลงล่าง(จากที่มหาวิทยาลัยสู่กลุ่มเป้าหมาย) แนวระนาบ (จากกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์สู่กลุ่มเป้าหมาย) และจากล่างขึ้นบน(จากกลุ่มเป้าหมายสู่วิทยากร) นั่นคือกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในเวทีไม่ใช่เป็น “ผู้รับ” อย่างเดียว บางครั้งเขาเป็น “ผู้ให้” ด้วยซึ่งเป็นการเสริมความภาคภูมิใจและเพิ่มคุณค่าให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

2.5.3 บทเรียนเรื่องการสร้างความยั่งยืน

- การที่กลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายมาก (ทั้งสถานภาพและประสบการณ์การทำงานวิจัยและการทำงานพัฒนา) แต่ทุกคนมีเป้าหมายหลักเดียวกันคือต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานที่ตนเองกำลังทำ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานทั้งส่วนที่เป็นทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยนำมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและจำเป็นจะต้องให้กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือปฏิบัติด้วยโดยให้ผู้ที่มีประสบการณ์ช่วยเป็นพี่เลี้ยง

- ไม่ใช่เรื่องง่ายในการที่จะให้อาจารย์ในสถาบันการศึกษาอมรับแนวคิดใหม่ๆ เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน โครงการนี้พบว่าเริ่มจากเครือข่ายที่เคยมีมาก่อน จากนั้นหาอาจารย์ที่สนใจไม่กี่คน(แกนนำอาจารย์)และต่อยอดหานักศึกษาที่สนใจ(แกนนำนักศึกษา) สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาไปพร้อมๆกัน ขณะเดียวกันบางครั้งมีการตัวเข้มอาจารย์ล่วงหน้าด้วยเพื่อที่จะมอบหมายให้เป็น “ผู้ให้” ในบางครั้ง จากประสบการณ์ครั้งนี้พบว่าเมื่ออาจารย์เห็นว่านักศึกษาของตนเองมีพัฒนาการที่ดีขึ้น อาจารย์จะเป็นคนขยายผลเองโดยอาจารย์จะให้ข้อมูลกับอาจารย์อื่นๆในสถาบัน

2.6 การประเมินผล

การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ได้ผลเกินกว่าเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการเกิดผลที่ตามมา/ผลสืบเนื่อง (Outcome) และผลกระทบ (Impact) เช่น กรณีการนำกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเข้าสู่สถาบันการศึกษา เป็นต้น รายละเอียดดังที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว

3. เวทีการสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่ายแกนนำชาวบ้าน

หัวข้อในการนำเสนอกิจกรรมเวทีการสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่ายแกนนำ มีดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม

3.2 เป้าหมายของกิจกรรม

3.3 การดำเนินกิจกรรม

3.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

3.5 บทเรียนที่ได้รับ

3.6 การประเมินผล

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อมีดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม

ผู้ประสานงานแต่ละโครงการ แกนนำชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำเยาวชน สมาชิก อบต. สมาชิกสภาวัฒนธรรมตำบล นักศึกษา และพระสงฆ์ ในเครือข่ายโครงการพัฒนานักวิจัยภาคเหนือ

มีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมครั้งละประมาณ 27 – 34 รูป /คน

3.2 เป้าหมายของกิจกรรม

เพื่อเสริมความเข้มแข็งด้านการพัฒนาแก้แกนนำชุมชนที่อยู่ในโครงการวิจัยหรือทำงานร่วมกับภาคี

3.3 การดำเนินกิจกรรม

วิธีการดำเนินกิจกรรม/กิจกรรมที่ได้ดำเนินการและเนื้อหาของแต่ละกิจกรรม ในช่วงที่ผ่านมาโครงการได้มีการจัดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งๆละ 2 วัน 1คืน ดังต่อไปนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 วันที่ 28-29 มิถุนายน 2547

กิจกรรมครั้งที่ 2 วันที่ 13-14 กันยายน 2547

กิจกรรมครั้งที่ 3 วันที่ 28-29 สิงหาคม 2547

กิจกรรมครั้งที่ 4 วันที่ 5-6 กันยายน 2547

กิจกรรมครั้งที่ 5 วันที่ 25-26 กันยายน 2547

กิจกรรมครั้งที่ 6 วันที่ 27-28 ตุลาคม 2547

กิจกรรมครั้งที่ 7 วันที่ 8-9 พฤศจิกายน 2547

กิจกรรมครั้งที่ 8 วันที่ 22-23 มกราคม 2548

กิจกรรมครั้งที่ 9 วันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ 2548

กิจกรรมครั้งที่ 10 วันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ 2548

ขั้นเตรียมการ

1)จากการจัดเวทีการหนุนเสริมและเพิ่มเติมความรู้และการอบรมการผลิตสื่อแก่ภาคีผู้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือ ทั้งสองเวทีภาคีได้มีโอกาสนำเสนอ

ประสบการณ์งานที่ภาคีแต่ละคนกำลังดำเนินการ พบว่าภาคีที่เข้าร่วมเวทีครั้งนี้มีทั้งผู้ที่ยังไม่เคยทำวิจัย/งานพัฒนา ,ผู้ที่กำลังเริ่มทำวิจัย/งานพัฒนาและผู้ที่เคยทำวิจัย/งานพัฒนามาแล้ว ภาคีแต่ละกลุ่มจึงมีความสนใจในงานและกระบวนการของภาคีกลุ่มอื่นๆ ภาคีจึงเสนอให้มีการไปเรียนรู้ในพื้นที่ของโครงการต่างๆตามประเด็นที่แต่ละกลุ่มสนใจ

2)เมื่อภาคีแต่ละกลุ่มจะไปเรียนรู้งานกับภาคีกลุ่มอื่นๆ มีการเตรียมตัวกลุ่มเป้าหมายดังนี้

2.1) ก่อนไป

- ✓ กลุ่มเป้าหมายที่จะไปเรียนรู้ต้องการไปเรียนรู้ประเด็น/เนื้อหาเรื่องอะไรบ้างจากภาคีเครือข่าย
- ✓ การไปเรียนรู้ครั้งนี้เพื่ออะไร
- ✓ ควรเป็นการเรียนรู้เรื่องวิธีคิด /กระบวนการ /สิ่งที่ทำให้สำเร็จและสิ่งที่ไม่ทำให้ไม่สำเร็จ
- ✓ ให้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับสถานที่ที่จะไป
- ✓ เตรียมเจ้าของพื้นที่(ภาคี)โดยให้ข้อมูลว่ากลุ่มเป้าหมายที่จะมาเรียนรู้เป็นใครบ้าง ต้องการให้เจ้าของพื้นที่พูดคุยประเด็นไหนบ้าง

2.2)วันจัดกิจกรรม

- ✓ ผู้ประสานงานโครงการเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือร่วมกับผู้ประสานงานโครงการจะกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายได้ซักถาม/แลกเปลี่ยนและบางครั้งช่วยตั้งคำถามและช่วยสรุปประเด็นให้ชัดเจน

2.3)เมื่อเสร็จกิจกรรมออกจากพื้นที่ศึกษาดูงาน

- ✓ ขณะเดินทางกลับ(ก่อนแยกย้ายกันกลับบ้าน)ผู้ประสานงานโครงการเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือร่วมกับผู้ประสานงานโครงการจะหาจุดพักเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการมาเรียนรู้ครั้งนี้และจะสามารถนำอะไรไปปรับใช้ในงานโครงการที่ภาคีกำลังดำเนินอยู่

สรุปกิจกรรมที่ผ่านมา

กิจกรรมครั้งที่1และ2

พระสงฆ์ ไปเรียนรู้กระบวนการวิจัยประเด็นการ Comment งานวิจัยชุดโครงการ “การสื่อสารเพื่อชุมชน” ที่ สนง. สกว. กทม.

- ครั้งที่1วันที่ 28-29 มิถุนายน 2547 พระสงฆ์เครือข่ายโพธิญาณ (พระรุ่น1)

จำนวน 9 รูป

- ครั้งที่ 2 วันที่ 13-14 กันยายน 2547 พระสงฆ์เครือข่ายโพธิyalัย (พระรุ่น 1) จำนวน 7 รูป และพระสงฆ์เครือข่าย มมร. และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 8 รูป/คน

หลังจากเสร็จกิจกรรมในแต่ละวัน (ช่วงเย็น) ดร.กาญจนา แก้วเทพ จะช่วยสรุปประเด็นสำคัญๆ จากเวทีเพื่อเป็นการช่วยสังเคราะห์ให้พระสามารถนำไปปรับใช้ในงานของตนเองได้

กิจกรรมครั้งที่ 3 วันที่ 28-29 สิงหาคม 2547

แกนนำจากโครงการกลองปู่จาและโครงการมวยไทยผสมเจิง จากเครือข่ายสี่พันบ้านสี่สารสุข สนับสนุนโดย สสส. จำนวน 26 คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานโครงการ ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำเยาวชน และนักศึกษาจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สนับสนุนโดย สกว. และโครงการร้านกโต / ฟोनเจิง สนับสนุนโดย สสส. ที่อ.ฝางและอ.แม่ฮาด ในประเด็น การใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสี่พันบ้านเพื่อสร้างสำนึกร่วมของคนในชุมชน

กิจกรรมครั้งที่ 4 วันที่ 5-6 กันยายน 2547

แกนนำจากโครงการกลองปู่จา โครงการมวยไทยผสมเจิงและแกนนำเครือข่ายพระโพธิyalัย จำนวน 27 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานโครงการ พระสงฆ์เครือข่ายโพธิyalัย คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน และแกนนำเยาวชน ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโครงการ “แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสี่พันบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” ในประเด็น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความร่วมมือของคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ครู เยาวชน ปราชญ์ชาวบ้านและผู้สูงอายุ ในการดำเนินงานโครงการและประเด็นการผสมผสานระหว่างสี่พันบ้านกับสี่หมยใหม่

กิจกรรมครั้งที่ 5 วันที่ 25-26 กันยายน 2547

แกนนำจากโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและโครงการร้านกโต ที่อ.ฝางและอ.แม่ฮาด จำนวน 24 คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานโครงการ พระสงฆ์ คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำเยาวชน และนักศึกษาจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโครงการ “แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสี่พันบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” ในประเด็น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความร่วมมือของคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ครู เยาวชน ปราชญ์

ชาวบ้านและผู้สูงอายุ ในการดำเนินงานโครงการ และประเด็นการผสมผสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่

กิจกรรมครั้งที่ 6 วันที่ 27-28 ตุลาคม 2547

แกนนำจากโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างเสริมกลไกการจัดการความรู้สู่ชุมชน จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานโครงการ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล ประชาชนชาวบ้าน และแกนนำเยาวชน ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโครงการ “แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” ในประเด็น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความร่วมมือของคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ครู เยาวชน ประชาชนชาวบ้านและผู้สูงอายุ ในการดำเนินงานโครงการ และประเด็นการผสมผสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่

กิจกรรมครั้งที่ 7 วันที่ 8-9 พฤศจิกายน 2547

แกนนำจากโครงการเทศน์มหาชาติ สนับสนุนโดย สสส. จำนวน 27 รูป/คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ (ผู้ประสานงานโครงการ) แกนนำครู และแกนนำเด็ก/เยาวชน ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแกนนำโครงการกลองสะบัดชัย สนับสนุนโดย สสส. ในประเด็น การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ (เด็ก/เยาวชน) นอกจากนี้แล้วยังให้ทีมวิทยากรช่วยอบรมแกนนำเด็ก/เยาวชน ในประเด็นการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล/การตั้งคำถาม

กิจกรรมครั้งที่ 8 วันที่ 22-23 มกราคม 2548

แกนนำจากโครงการการสื่อสารความหมายการพัฒนาระหว่างชาวบ้าน กรณีศึกษาเครือข่ายกองบุญข้าว งานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชน สนับสนุนโดย สกว. จำนวน 29 คน ประกอบด้วย ผู้ประสานงานและนักวิจัยในโครงการพร้อมด้วยแกนนำชาวบ้าน ไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแกนนำโครงการ “แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน” ในประเด็น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะกระบวนการรื้อฟื้นสื่อพื้นบ้าน และประเด็นการผสมผสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่

กิจกรรมครั้งที่ 9 วันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ 2548

แกนนำจากโครงการบทบาทพระสงฆ์ในการสร้างเสริมสุขภาพ สนับสนุนโดย สกว. ภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือ จำนวน 21 รูป/คน ประกอบด้วย พระนิสิตมจร. ที่ทำการศึกษาโครงการนี้ พระสงฆ์และแกนนำชาวบ้านที่ดำเนินกิจกรรมโครงการไปศึกษาดู

งาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแกนนำโครงการการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาเอดส์ จ. เชียงราย ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการทำงานด้านเอดส์และการใช้สื่อต่างๆในการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ 10 วันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ 2548

แกนนำจากโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ต. สันกำแพง สนับสนุนโดย สวช.

จำนวน 23 รูป/คนประกอบด้วย พระสงฆ์ผู้ประสานงานโพธิยาลัย พระสงฆ์ผู้ประสานงานโครงการแกนนำชาวบ้านและแกนนำเยาวชนไปศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแกนนำโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทยใหญ่ สนับสนุนโดย สกว. ในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสร้างสำนึกร่วมคนในชุมชนและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและเยาวชนในการดำเนินงานโครงการ

3.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

3.4.1 ในเชิงปริมาณ

- ในด้านปริมาณของกิจกรรม โครงการได้จัดกิจกรรมรวม 10 ครั้งตามเป้าหมายที่วางไว้
- ในด้านปริมาณของกลุ่มเป้าหมาย ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมครั้งละประมาณ 27 – 34 รูป/คน กลุ่มเป้าหมายมีทั้ง พระสงฆ์ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชาวบ้าน แกนนำเด็ก/เยาวชน ครู นักวิจัย และนักพัฒนา

3.4.2 ในเชิงคุณภาพ

- กลุ่มเป้าหมายมีความรู้/ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในเรื่องการทำกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ เช่น การทำกิจกรรมต้องรู้ว่าจะทำอะไร และต้องมีการเตรียมความคิดร่วมกันก่อนทำกิจกรรม เป็นต้น
- กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกระบวนการ การใช้สื่อและการใช้เครื่องมือต่างๆในการจัดประชุม กับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้
- ภาวการณ์โครงการและแกนนำสมาชิกของภาวการณ์เมื่อได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์มาแล้วพบว่าในพื้นที่ดำเนินงานนั้นมีการนำแนวคิด เนื้อหาและกระบวนการมาปรับใช้ในพื้นที่ดำเนินงานของตนเอง
- เกิดการหนุนเสริม/ช่วยเหลือกัน(ทั้งเรื่องเนื้อหา กระบวนการและตัวบุ

คล)และเป็นเครือข่ายใหม่ที่สนใจในประเด็นคล้ายๆกัน เช่น กรณีอาจารย์ เรณู ได้ประสานภาคีที่สนใจในประเด็นการใช้สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อในการทำงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 11 โครงการที่เข้าร่วมในเครือข่ายดังกล่าว หรือกรณี อ.สุวัฒน์จากโครงการกลองสะบัดชัย ที่สนับสนุนโดย สสส. ได้พัฒนาตนเองในการเป็นวิทยากรอบรมเยาวชนให้เป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ให้กับภาคีในเครือข่ายโครงการต่างๆ เป็นต้น

3.5 บทเรียนที่ได้รับ

3.5.1 บทเรียนเรื่องการสร้างคน

- Stakeholder

- จำนวนผู้เข้าร่วม(ปริมาณ) ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมครั้งละประมาณ 27 – 34 รูป /คน และเมื่อรวมกับคณะวิทยากรในพื้นที่แล้วเวทีแต่ละครั้งจะมีจำนวนประมาณ 40-50คน ซึ่งพบว่าจำนวนดังกล่าวพอเหมาะที่จะทำให้งroupเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในระดับกว้างและระดับลึก

- คุณภาพของผู้เข้าร่วม กลุ่มเป้าหมายต้องเป็นแกนนำ ผ่านกระบวนการมาระดับหนึ่งและมีความเข้าใจในโครงการที่ตนเองกำลังดำเนินการ ในครั้งนี้ทั้ง พระสงฆ์ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชาวบ้าน แกนนำเด็ก/เยาวชน ครู นักวิจัย และนักพัฒนา

- เป้าหมายหลักของผู้เข้าร่วม ต้องมีเป้าหมายหลักเดียวกัน ในครั้งนี้เป้าหมายหลักคือการไปเรียนรู้กระบวนการทำงานของเครือข่ายเพื่อนำมาปรับใช้ในงานที่กลุ่มของตนเองกำลังดำเนินการ

- การเตรียมคน ต้องมีการเตรียมทั้งกลุ่มผู้ที่ต้องการไปเรียนรู้และกลุ่มผู้ที่จะเป็นวิทยากร โดยมีการเตรียมทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและกระบวนการทั้งก่อนที่จะไปและหลังจากกลับมาแล้วต้องมีการจัดเวทีพูดคุยกันต่อ

นอกจากนี้แล้วเจ้าของพื้นที่เช่นผู้ประสานงานโครงการหรือชาวบ้านที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นั้นก็ต้องมีการเตรียมประเด็นที่จะให้เขาพูดว่าเราต้องการมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือต้องการเรียนรู้ประเด็นอะไรบ้างต้องมีการเตรียมให้ชัดเจน

3.5.2 บทเรียนเรื่องการสร้างเครือข่าย

- พบว่าแกนนำชาวบ้านที่จะไปเรียนรู้ประสบการณ์และบทเรียนจากที่อื่นนั้นถ้าเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านกำลังคิดจะทำอยู่แล้วเมื่อได้มีโอกาสไปเรียนรู้จากที่อื่นที่มีประสบการณ์มาก่อนจะทำให้การดำเนินกิจกรรมของชาวบ้านเป็นไป得更เร็วและค่อนข้างจะประสบผลสำเร็จ เช่น ครู

โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำหลักสูตรท้องถิ่นแต่ไม่มีประสบการณ์เมื่อไปเรียนรู้จากครูโครงการฝึกบูยาเมื่อกลับมาทำให้มีกระบวนการคิดและสร้างหลักสูตรเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วและดีด้วยโดยต่อยอดจากที่เรียนรู้จากโครงการฝึกบูยา

- การเรียนรู้ของเครือข่ายเป็นการเรียนรู้ระหว่างแกนนำชาวบ้านกับแกนนำชาวบ้านด้วยกันซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ (เป็นการเรียนรู้ในแนวระนาบ) ซึ่งมีข้อจำกัดในการสรุปเนื้อหา ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเตรียมสรุปประเด็นให้ชัดเจนและเห็นภาพรวม
- ถ้ากลุ่มเป้าหมายมีทั้งแกนนำฟอบ้าน และแกนนำเยาวชนด้วย ควรมีเวทีให้เยาวชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเยาวชนโดยตรง เพราะกลุ่มเป้าหมายอยู่ในวัยเดียวกัน
- การเรียนรู้เน้นให้เห็นวิธีคิดและกระบวนการทำงานโดยเฉพาะการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการทำงาน และในการทำงานที่ทำได้หรือทำไม่ได้ภายใต้เงื่อนไขอะไรบ้าง
- เมื่อแกนนำชาวบ้านได้มีโอกาสไปเรียนรู้ประสบการณ์จากเครือข่ายมาแล้วน่าจะมีการสนับสนุน/พัฒนาแนวคิดดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนถึงการทดลอง/ปรับใช้ในพื้นที่

3.6 การประเมินผล

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

4. กิจกรรมการผลิตสื่อ

หัวข้อในการนำเสนอกิจกรรมการผลิตสื่อ มีดังต่อไปนี้

- 4.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม
- 4.2 เป้าหมายของกิจกรรม
- 4.3 การดำเนินกิจกรรม
- 4.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม
- 4.5 บทเรียนที่ได้รับ
- 4.6 การประเมินผล

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อมีดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม

จำนวน 23 รูป/คน ประกอบด้วยแกนนำพระจากโพธิyalยเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือ , นักวิจัยโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น , คณะทำงาน/แกนนำเยาวชน/แกนนำชาวบ้านจากโครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุขภาพภาคเหนือจำนวน5โครงการ , คณะนักวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและ

สร้างเสริมกลไกการจัดการความรู้สู่ชุมชน , นักศึกษาชมรมสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุขภาพภูเชิงใหม่ และคณะนักวิจัย/แกนนำเยาวชน/แกนนำชาวบ้านจากโครงการกองทุนข้าว

4.2 เป้าหมายของกิจกรรม

เพื่อให้ชุมชนรู้จักผลิต/ใช้และผสมผสานสื่อที่มีอยู่ในสังคม เช่น สื่อสมัยใหม่ กับสื่อบุคคล และสื่อพื้นบ้านได้อย่างรู้เท่าทันและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดำเนินการภายใต้หลักการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและเป็นของชุมชน

4.3 การดำเนินกิจกรรม

การอบรมแบ่งเป็น 2 ครั้ง ระยะเวลา 3 วัน โดยมีคณะวิทยากร จากคณะนักวิจัยโครงการป่าชุมชน ห้วยแก้วและโครงการวิทยุชุมชนจังหวัดน่าน (ชุดโครงการการสื่อสารเพื่อชุมชน) ร่วมกันเป็น วิทยากร

สถานที่ฝึกอบรมห้องปฏิบัติการโทรทัศน์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

วิธีการมีทั้งการบรรยายทฤษฎีจากวิทยากร การนำเสนอประสบการณ์จากกลุ่มเป้าหมาย และการฝึกปฏิบัติจริง

ขั้นเตรียมการ

1.) จากเวทีการหนุนเสริมและเพิ่มเติมความรู้ที่กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมในเวทีได้มีโอกาสนำเสนอประสบการณ์/กิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายแต่ละโครงการได้ดำเนินการ ในที่นี้มีโครงการแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาบทบาทของสื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนได้เล่าประสบการณ์ในการผลิตสื่อโดยการผสมผสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่ พบว่าผู้เข้าร่วมในเวทีมีความสนใจซักถามกันมาก มีความต้องการไปศึกษาดูงานในพื้นที่และต้องการการฝึกอบรมด้วย

2.) ทีมประสานงานโครงการพัฒนานักวิจัยภาคเหนือประสานงานและร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมกับเครือข่ายนักวิจัยโครงการป่าชุมชนห้วยแก้วและโครงการวิทยุชุมชนจังหวัดน่าน (ชุดโครงการการสื่อสารเพื่อชุมชน) ซึ่งเป็นโครงการที่มีประสบการณ์ในการอบรมเยาวชน/ชาวบ้านเรื่องการใช้อุปกรณ์ใหม่ในการสื่อสาร

3.) ให้ภาคี/ผู้ประสานงานของแต่ละโครงการที่จะเข้าร่วมอบรมครั้งนี้ หาแกนนำเยาวชน/ชาวบ้านที่ร่วมกิจกรรม/สนใจงานด้านนี้มาร่วมอบรมในครั้งนี้ด้วย เพื่อให้เขาเป็นตัวแทน/แกนนำของแต่ละโครงการสำหรับดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง ในการนำแกนนำเยาวชน/ชาวบ้านที่จะมาร่วมอบรมในครั้งนี้ กลุ่มคนเหล่านี้ต้องมีความเข้าใจในโครงการที่ภาคีกำลังดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เพื่อที่เขาจะสามารถเขียนสรุปในการผลิตสื่อได้

ขั้นดำเนินการ

การอบรมแบ่งการอบรมเป็น 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 วันที่ 18-20 มิถุนายน 2547

ครั้งที่ 2 วันที่ 16 – 18 กรกฎาคม 2547

สรุปเนื้อหาการอบรม

ครั้งที่ 1 วันที่ 18-20 มิถุนายน 2547

-หน้าที่ของสื่อ

-“หลักการและแนวคิด: การรวบรวมความคิด และการสร้างสรรค์บทเบื้องต้น”

-“ฝึกปฏิบัติ: การรวบรวมความคิด และการสร้างสรรค์บทเบื้องต้น”

-“หลักการและแนวคิด: ภาษาภาพ และการบันทึกภาพเบื้องต้น”

-“ฝึกปฏิบัติ: ภาษาภาพ และการบันทึกภาพเบื้องต้น”

-“หลักการและแนวคิด : การตัดต่อวีดิทัศน์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์”

-“ฝึกปฏิบัติ : การตัดต่อวีดิทัศน์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์”

-“แนวคิดและปฏิบัติ: การเขียนวีซีดี”

-การบ้านแต่ละโครงการไปวางแผนถ่ายทำและตัดต่อกิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง
และมานำเสนอในครั้งต่อไป

-ซักถาม พร้อมสรุปเนื้อหาและกิจกรรม

ครั้งที่ 2 วันที่ 16 – 18 กรกฎาคม 2547

-ตัวแทนแต่ละโครงการนำเสนองานการบ้านและให้กลุ่มเป้าหมายช่วยกันสรุป

-บรรยายและวิเคราะห์ “หน้าที่และความสำคัญของ SHOT”

-ฝึกปฏิบัติ: “หน้าที่และความสำคัญของ SHOT”

-บรรยายและฝึกปฏิบัติ “การเขียนโครงการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์”

-บรรยายและฝึกปฏิบัติ “การวิเคราะห์บท และการเขียนบทให้บรรลุเป้าหมาย”

-บรรยายและวิเคราะห์ “ผลพิเศษทางภาพ (Special Effect)”

-ฝึกปฏิบัติ “การทำผลพิเศษทางภาพ(Special Effect) ด้วยโปรแกรม
คอมพิวเตอร์”

-บรรยายและฝึกปฏิบัติ “การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แทรกภาพและเสียง
(insert) และทำกราฟิก (graphic) ต่าง ๆ”

-ซักถาม สรุปเนื้อหากิจกรรม

4.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

4.4.1 ในเชิงปริมาณ

โครงการสามารถดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนไว้

- มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมจำนวน 2 ครั้ง ในเนื้อหา

ที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิต/การใช้สื่อสมัยใหม่(วีซีดี)กับสื่ออื่นๆที่มีอยู่ในชุมชนเช่นสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้าน เป็นต้น โดยใช้ประสบการณ์จากคณะวิทยากรและทีมวิจัยโครงการปทุมชนช่วยแก้ ซึ่งอยู่ในงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนภาคเหนือ

- มีกลุ่มเป้าหมาย(ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส)ครั้งละ 23 รูป/คน

4.4.2 ในเชิงคุณภาพ

- กลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาทักษะทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการผลิตวีดิทัศน์ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องข้อดี/ข้อจำกัดและการใช้สื่อเพื่อประโยชน์สำหรับคนในชุมชน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปผลิตวีดิทัศน์ในโครงการของตนเองได้ และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับแกนนำเยาวชนในชุมชนต่อไปได้

- แกนนำเยาวชน/แกนนำชาวบ้านมีความเข้าใจโครงการของภาคีและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/การผลิตสื่อของโครงการในพื้นที่มากขึ้น

- บางพื้นที่เช่นโครงการผิปปูยาเพื่อลูกหลาน เมื่อในพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆเช่นการทำประเพณี/พิธีกรรมต่างๆ ชาวบ้านจะประสานให้แกนนำเยาวชนที่ผ่านกรอบรมฯ มาช่วยถ่ายทำวีดิทัศน์และตัดต่อเป็นวีซีดีฉายให้ชาวบ้านดู นั่นเท่ากับว่าโครงการนี้สามารถสร้างแกนนำเยาวชนให้ชาวบ้านยอมรับในศักยภาพของเยาวชนและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับสมาชิกในชุมชนด้วย

- แกนนำเยาวชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเช่น เยาวชนโครงการกลองปู่จา ก่อนเข้าร่วมอบรมที่บ้านมีคอมพิวเตอร์จะใช้ในการเล่นเกมอย่างเดียวแต่หลังจากผ่านการอบรมมาแล้ว คอมพิวเตอร์ที่บ้านจะมีหน้าที่มากขึ้นนั่นคือเมื่อภาคีในพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมเยาวชนคนนี้จะไปช่วยวางแผนถ่ายทำวีดิทัศน์ ตัดต่อ ใส่เสียงและผลิตออกมาเป็นวีซีดี

- เกิดเครือข่ายการหนุนเสริมช่วยเหลือกันระหว่างทีมวิทยากรกับผู้เข้าอบรม เช่นเมื่อแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมอบรมฯมีปัญหาทางเทคนิคต่างๆไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือเทคนิคการผลิต จะโทรศัพท์ขอคำปรึกษากับทีมวิทยากรได้ตลอด หรือบางครั้งไม่สามารถแก้ไขได้ทางโทรศัพท์ ผู้เข้าอบรมจะนำเครื่องมือมาให้ทีมวิทยากรช่วยที่มหาวิทยาลัยพายัพ

4.5 บทเรียนที่ได้รับ

4.5.1 บทเรียนเรื่องการสร้างคน

- Stakeholder

- จำนวนผู้เข้าร่วม(ปริมาณ) ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมครั้งละประมาณ 23 รูป /คน ซึ่งพบว่าจำนวนดังกล่าวพอเหมาะที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในระดับกว้างและระดับลึกและทุกคนได้ทดลองฝึกปฏิบัติ (จำนวนกลุ่มเป้าหมายควรจะสอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้ฝึกเช่นกล่องและคอมพิวเตอร์และทีมวิทยากรที่จะช่วยกลุ่มเป้าหมายนั้นคือกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมควรได้มีโอกาสทดลองฝึก)

- คุณภาพของผู้เข้าร่วม กลุ่มเป้าหมายต้องเป็นแกนนำ ผ่านกระบวนการมาระดับหนึ่ง มีความเข้าใจในโครงการที่ตนเองกำลังดำเนินการและในแต่ละกลุ่มต้องมีคนที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ ในครั้งนี้มีทั้ง พระสงฆ์ คณะกรรมการองค์กรการบริหารส่วนตำบล แกนนำชาวบ้าน แกนนำเด็ก/เยาวชน ครู นักวิจัย และนักพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้และมีความสนใจการพัฒนาสื่อใหม่ ๆ

- การเตรียมคน ต้องมีการเตรียมทั้งกลุ่มผู้ที่จะเป็นวิทยากรว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเนื้อหาและการปฏิบัติเกี่ยวกับสื่อชนิดนี้มากน้อยแค่ไหน และต้องเตรียมกลุ่มเป้าหมายด้วย

- พบว่าเด็กและเยาวชนจะมีความสนใจในสื่อสมัยใหม่เช่นการถ่ายภาพ การตัดต่อและการใส่เทคนิคพิเศษ แต่ไม่ค่อยสนใจการเขียนสคริปต์แม้ว่าทีมวิทยากรจะพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญแล้ว แต่เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกสอนให้สนใจในการคิดและเขียนมากนัก ดังนั้นภาคีแต่ละโครงการจึงต้องหาผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการเขียน(เพื่อเขียนสคริปต์) และเด็ก/เยาวชนที่สนใจในกระบวนการการถ่ายภาพ การตัดต่อและการใส่เทคนิคพิเศษมาเรียนรู้พร้อมกัน โดยมีภาคี/ผู้ประสานงานแต่ละโครงการเป็นตัวเชื่อมเด็ก/เยาวชนทั้งสองกลุ่มซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก

4.5.2 บทเรียนเรื่องการสร้างเครือข่าย

- การที่จะให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและร่วมดำเนินงานโครงการนั้นพบว่าการพัฒนาแกนนำเด็ก/เยาวชนให้สามารถมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเลือกใช้สื่อผสมผสานกันได้(ทั้งสื่อใหม่และสื่อเก่า)จะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็ก/เยาวชนสนใจเข้าร่วม แต่ผู้ประสานงานต้องมีความเข้าใจว่านี่เป็นการใช้สื่อเป็นเครื่องมือโดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเด็ก/เยาวชน คณะทำงานจะมีกระบวนการอย่างไร

4.6 การประเมินผล

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. กิจกรรมการสนับสนุนพระรุ่นใหม่ทำวิจัยขนาดเล็ก

หัวข้อในการนำเสนอกิจกรรมการสนับสนุนพระรุ่นใหม่ทำวิจัยขนาดเล็ก มีดังต่อไปนี้

- 5.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม
- 5.2 เป้าหมายของกิจกรรม
- 5.3 การดำเนินกิจกรรม
- 5.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม
- 5.5 บทเรียนที่ได้รับ
- 5.6 การประเมินผล

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อมีดังนี้

5.1 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม

พระเครือข่ายข่ายโพธิยาลัย (พระนิสิต มจร.) และพระนิสิต มมร. ที่ผ่านกระบวนการอบรมโครงการพัฒนานักวิจัยภาคเหนือ

5.2 เป้าหมายของกิจกรรม

เพื่อให้พระรุ่นใหม่(ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัย)ได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปทดลองปฏิบัติจริงโดยมีนักวิจัย/ภาควิชาในเครือข่ายช่วยหนุนเสริม

5.3 การดำเนินกิจกรรม

ขั้นเตรียมการ

- 1.) ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องการวิจัยทั้งทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ
- 2.) ศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย/งานพัฒนา
- 3.) แบ่งกลุ่มพระตามประเด็นที่สนใจเพื่อร่วมกันพัฒนาโครงร่างงานวิจัย

ขั้นดำเนินการ

- 1.) พระแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงร่างงานวิจัย ผู้เข้าร่วมในเวทีช่วยกันให้คำแนะนำ
- 2.) พระแต่ละกลุ่มลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงร่างงานวิจัยให้ชัดเจน
- 3.) พระแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงร่างงานวิจัย ผู้เข้าร่วมในเวทีช่วยกันให้คำแนะนำและร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่
- 4) พระแต่ละกลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้โดยมีพี่เลี้ยงร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 5) จัดเวทีให้พระแต่ละกลุ่มรายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคพร้อมวางแผนงานต่อไป

5.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

5.4.1 ในเชิงปริมาณ

(1) มีการสนับสนุนให้พระที่ผ่านกระบวนการครั้งนี้(ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัย) ทดลองทำวิจัยขนาดเล็กเป็นกลุ่ม รวมจำนวน 8 โครงการ/กลุ่ม(ที่ มจร.วัดสวนดอก เชียงใหม่ จำนวน 5 โครงการ/กลุ่มและที่ มมร.วัดบวรฯ กรุงเทพฯจำนวน 3 โครงการ/กลุ่ม)

(2) มีพระร่วมเป็นนักวิจัยในแต่ละโครงการ/กลุ่มละประมาณ 4 – 8 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 49 รูป

(3) มีพระ/อาจารย์จาก มจร. จำนวน 3 รูป/คนและ มมร. จำนวน 1 คน ที่สอนพระกลุ่มนี้ เข้าร่วมกระบวนการและมีการหนุนเสริมช่วยเหลือพระกลุ่มนี้ทั้งเรื่องกระบวนการวิจัยและการลงพื้นที่ร่วมกับพระกลุ่มนี้ด้วย

5.4.2 ในเชิงคุณภาพ

(1) ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของพระนิสิตและของกลุ่มผู้เข้าร่วมในเวทีที่ก่อนหน้านี้จะร่วมเวทีเครือข่ายนี้เคยคิดว่างานวิจัยเป็นเรื่องยาก เกี่ยวกับตัวเลขจำนวนมากและต้องเป็นคนที่จะระดับปริญญาโทเท่านั้นจึงจะสามารถทำได้แต่เมื่อกลุ่มเป้าหมายผ่านกระบวนการมาแล้ว กลุ่มเป้าหมายบอกว่าไม่จบปริญญาตรีก็สามารถทำวิจัยได้ในระดับที่ตนเองพอจะสามารถทำได้ เช่นพระที่ผ่านกระบวนการครั้งนี้(ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัย/งานพัฒนา)และยังไม่ได้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี พระแต่ละกลุ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆตามลำดับทั้งเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจในกระบวนการวิจัย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำกิจกรรมที่เน้นกระบวนการและการทำงานกับชาวบ้าน/การจัดเวทีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ

(2) เกิดการหนุนเสริมช่วยเหลือกันซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น ที่ มจร. กลุ่มเป้าหมาย/ภาคีที่เป็นฆราวาสที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับพระนิสิตกลุ่มนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นได้มีการหนุนเสริมช่วยเหลือพระนิสิต ตั้งแต่การหาข้อสงสัย (เอ๊ะ) การตั้งปัญหำการวิจัย การเตรียมตัวลงพื้นที่ เช่น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมเนื้อหา การจัดเวที การสรุปจากการจัดกิจกรรม การเขียนรายงานและการให้กำลังใจ เป็นต้น กระบวนการหนุนเสริมช่วยเหลือกันดังกล่าวเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กรณี นักศึกษาที่กำลังเรียนระดับปริญญาโทที่ร่วมในเวทีด้วยเมื่อเขาช่วยพระนิสิตก็เป็นการฝึก/เตรียมความคิดและการปฏิบัติของตนเองด้วยเพื่อที่ตนเองจะนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ของตนเองต่อไป ส่วนที่ มมร. นั้นพระนิสิตเคยทำกิจกรรมร่วมกันแต่ต่างฝ่ายต่างทำเมื่อพระนิสิตมาร่วมในกระบวนการครั้งนี้พบว่าทั้งหมดได้เกิดการหนุนเสริมช่วยเหลือกันตั้งแต่ การหาข้อสงสัย (เอ๊ะ) การตั้งปัญหำ

การวิจัย การเตรียมตัวลงพื้นที่ เช่น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมเนื้อหา การจัดเวที การสรุปจากการจัดกิจกรรม การเขียนรายงานและการให้กำลังใจ เป็นต้น

ซึ่งปรากฏการณ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นทั้งที่ มจร. และที่ มมร. ทั้งๆที่ผู้เข้าร่วมเวที(พระนิสิตและฆราวาส) บอกว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

5.5 บทเรียนที่ได้รับ

5.5.1 บทเรียนเรื่องการสร้างคน

- Stakeholder

- จำนวนผู้เข้าร่วม ที่ มจร. ชม. ครั้งละประมาณ 29-51 รูป/คน ส่วนที่ มมร. กทม. ครั้งละประมาณ 18-30 รูป/คน กลุ่มขนาดนี้ข้อมูลสามารถถ่ายทอดได้ดี

- คุณภาพของผู้เข้าร่วม ต้องมีความหลากหลายในประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยหรือการทำงานพัฒนา เช่นในครั้งนี้ที่ มจร. ชม. ผู้เข้าร่วมส่วนมากไม่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยแต่กำลังเรียนวิชาวิจัย ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานพัฒนา/การลงพื้นที่ศึกษาชุมชน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานพัฒนาและมีประสบการณ์การทำงานวิจัย ส่วนที่ มมร. กทม. ผู้เข้าร่วมทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงานวิจัย(พระส่วนมากยังไม่ได้เรียนวิชาวิจัย) แต่พระทุกรูปมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา(กิจกรรม)

- เป้าหมายของผู้เข้าร่วม ควรจะต้องมีเป้าหมายหลักเดียวกัน ในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมทั้งหมดมีเป้าหมายคือต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานที่ตนเองกำลังทำ

- การเตรียมคน ต้องมีการเตรียมผู้เข้าร่วม เช่น แจกเอกสารให้อ่านมาล่วงหน้า หรือการเตรียมผู้เข้าร่วมที่จะเสนองาน/ประสบการณ์ก็ต้องมีการเตรียมทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและวิธีการด้วย

- การเลือกประเด็นหัวข้อและพื้นที่ที่จะทำการศึกษา ไม่ควรให้พระนิสิตเลือกประเด็นหัวข้อและพื้นที่ที่จะทำการศึกษาตามที่อาจารย์สนใจ/แนะนำ เพราะอาจารย์ผู้แนะนำไม่รู้ข้อจำกัดของพระนิสิตและทำให้พระนิสิตไม่ค่อยภาคภูมิใจเพราะพระนิสิตคิดว่าเรื่องที่กำลังทำนั้นทำให้คนอื่นเนื่องจากคนอื่นคิดเรื่องให้

- การเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษาของพระนิสิต บทเรียนครั้งนี้พบว่าพระนิสิตกลุ่มที่เลือกพื้นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัยในพื้นที่ที่พระนิสิตจำพรรษาอยู่นั้นพบว่า พระนิสิตมีความสนใจและกระตือรือร้นในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเป็นอย่างดีและต่อเนื่อง พร้อมทั้งพบว่าสมาชิกในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในโครงการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เมื่อเปรียบ

เทียบกับโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่ที่ไม่มีพระนิสิตจำพรรษาอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้นำทางศาสนา ชาวบ้านทั่วไปยอมรับ เมื่อพระนิสิตทำกิจกรรมในพื้นที่ของตนเองแล้วถ้าพระทำไม่ดี/ไม่ต่อเนื่องพระกลัวชาวบ้านไม่ศรัทธาและตนเองจะอยู่ยาก ประกอบกับพระที่อยู่ในพื้นที่ไม่เคยผ่านกระบวนการทำงานพัฒนามาร่วมกับชุมชนเมื่อพระคิดกิจกรรมที่จะทำร่วมกับชุมชน (โดยการคิดโครงการ/กิจกรรม)มาจากข้อมูลในชุมชนจึงทำให้คนในชุมชนให้ความร่วมมือด้วยดีและต่อเนื่องดังเช่นโครงการของพระประสิทธิ์

- การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้แนวคิดการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน (ผู้มีประสบการณ์/บทเรียนมาสอนผู้มีประสบการณ์/บทเรียนน้อย) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างให้กลุ่มเป้าหมายรู้จัก “การเป็นผู้ให้” และ “การเป็นผู้รับ”

5.5.2 บทเรียนเรื่องการสร้างเครือข่าย

- การมีคนคอยหนุนเสริม/ช่วยเหลือแต่ไม่ใช่การคิด/การทำให้ พระนิสิตที่เริ่มทำโครงการ/กิจกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาตนเองนี้ จำเป็นจะต้องมีผู้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการค้นคว้าหรือสนับสนุนเอกสารทางวิชาการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้กับพระนิสิตด้วย เช่น การพัฒนาโครงการมีภาคีร่วมกันช่วยเหลือ หรือการลงพื้นที่ทำกิจกรรม พระนิสิตกลุ่มนี้ไม่มีประสบการณ์ในการลงพื้นที่และจัดเวทีกับชาวบ้านเลย พบว่าเมื่อภาคีในเครือข่ายและนักศึกษาจากสถาบันราชภัฏเข้าไปช่วยให้คำปรึกษาและร่วมลงในพื้นที่ด้วย(พร้อมกับผู้ประสานงานโครงการต้องลงพื้นที่วันจัดกิจกรรม) ทำให้พระนิสิตเริ่มมีความมั่นใจและกล้าจัดกิจกรรมในพื้นที่มากขึ้น

5.5.2 บทเรียนเรื่องการสร้างความยั่งยืน

- การที่กลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายมาก (ทั้งสถานภาพและประสบการณ์การทำงานวิจัยและการทำงานพัฒนา) แต่ทุกคนมีเป้าหมายหลักเดียวกันคือต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานที่ตนเองกำลังทำ(กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดกำลังทำงาน/กิจกรรมที่ต้องใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ) ดังนั้นจำเป็นต้องมีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานทั้งส่วนที่เป็นทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยนำมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง(ทั้งจากนักวิจัยชุด“การสื่อสารเพื่อชุมชน”และสมาชิกในกลุ่ม)และจำเป็นจะต้องให้กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือปฏิบัติด้วยโดยให้ผู้ที่มีประสบการณ์ช่วยเป็นพี่เลี้ยง เมื่อกลุ่มเป้าหมายผ่านกระบวนการมาแล้วจะนำความรู้ไปพัฒนา/ปรับใช้กับงานที่ตนเองกำลังทำ ซึ่งพบว่ากลุ่มเป้าหมายทั้งหมด(เช่น นักศึกษากำลังเรียนระดับปริญญาโท , กลุ่มนักวิจัย , นักพัฒนาและกลุ่มพระนิสิต) สามารถนำความรู้ไปพัฒนา/ปรับใช้ให้ตนเองบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

- การช่วยเหลือพระนิสิตเพื่อให้โครงร่างงานวิจัยผ่านได้นั้นต้องใช้วิธีการสร้าง

กระบวนการเรียนรู้ให้กับพระนิสิต เพื่อให้พระนิสิตได้คิดเป็นและตัดสินใจได้ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของพระนิสิต

5.6 การประเมินผล

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อคิดเห็นของผู้ประสานงาน (พระธัชชัย) ต่อการทำวิจัยของพระนิสิต

จากการฝึกอบรมที่ผ่านมา ได้เห็นมิติใหม่ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักศึกษามองเห็นถึงพัฒนาการทั้งด้านความคิดที่คิดเป็นระบบและมีกรอบมีแนวทางในการนำไปใช้และทักษะการทำงานมีความรับผิดชอบมากขึ้นทั้งในเรื่องการส่งงาน การค้นคว้า การประชุม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ น่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดีในการพัฒนาพระนักศึกษาต่อไป

จากเนื้อหาที่วิทยากรนำมาอบรม จะเห็นว่าการอบรมเป็นระดับเป็นขั้นๆ ไป ไม่ใช่การก้าวกระโดด ทำให้มองเห็นถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของพระนักศึกษาเป็นไปโดยลำดับ มองเห็นถึงการกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก ด้านความคิด กล้าพูดกล้าถาม เมื่อสงสัย หรือไม่เข้าใจ และประการสำคัญการทดลองเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือต่างๆ เป็นระยะๆ ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง พระแต่ละรูปได้ประสบการณ์การทำวิจัยจริง เนื่องจากแต่ละกลุ่มสามารถไปปรับใช้ในกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น ทำให้มีความมั่นใจในการทำงานอีกเท่าตัว เท่าที่ผู้ประสานได้สัมผัส ทั้งการลงไปพบกับกลุ่ม ทั้งการโทรศัพท์พูดคุย และการสังเกต อากัปกริยาต่างๆ จากการแสดงความคิดเห็นพอจะสรุปได้ ดังนี้

มองเห็นพัฒนาการ

1. พระนักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม มาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เช่น นำกระบวนการมาใช้ในการประชุม การสรุปงานทุกครั้งมีการวิเคราะห์ข้อดีและที่ต้องแก้ไข

2. การคืนข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การคืนข้อมูลให้กับผู้ปกครอง นักเรียน การคืนข้อมูลให้กับครูและพระที่ทำการสอน

3. มีความเข้าใจในกระบวนการ การทำวิจัยในเกณฑ์ดี จากการสอบถาม 80 เปอร์เซนต์มั่นใจว่าสามารถทำงานวิจัยได้ ตามเงื่อนไข ที่คุยคือ ทำไปเรียนรู้ไป มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ

4. ที่ได้เป็นประโยชน์อีกข้อคือ ได้ลงมือทำกิจกรรมเอง ทำให้มีความเข้าใจในวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมากยิ่งขึ้น

5. รู้จักวิเคราะห์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ Attribute สามารถนำไปใช้ในการตั้งเป็นประเด็นที่จะทำการศึกษาได้

เงื่อนไขข้อจำกัดในการทำวิจัย

1.พระนักศึกษาที่ทำงานวิจัยทุกรูปล้วนมีกิจนิมนต์ ส่วนที่ มมร.เป็นคณะกรรมการ นักศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ต้องบริหารงานนักศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัย จึงทำให้ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทุ่มเทได้เต็มที่

2.พระนักศึกษาที่ทำงานวิจัยส่วนมากมาจากหลายคณะและหลายวัด ทำให้เวลาว่างไม่ตรงกัน เป็นการยากยิ่งในการทำงานร่วมกัน

3.พระนักศึกษาที่ทำงานวิจัยทุกรูปล้วนเป็นพระนักทำกิจกรรมซึ่งต้องรับผิดชอบหลายด้าน เช่น สอนหนังสือนักเรียน, ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาทำงานได้เต็มที่นัก ทำให้ไม่สามารถส่งงานตามเวลาที่กำหนดให้ได้

4.ผู้ประสานกับพระนักวิจัยอยู่คนละที่ ทำให้ ดูแลได้ไม่เต็มที่มากนัก ทำให้การดำเนินงานไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1.พระนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เช่น ที่ มมร. ส่วนมากไม่ได้เรียนทฤษฎีหรือระเบียบวิธีวิจัยมาโดยตรง แต่หลังจากจบการอบรมครั้งแรกทำให้มั่นใจว่าสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น ในเบื้องต้นนี้ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ การเริ่มต้นที่ดีทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

2.การนำงานวิจัยมาสู่มหาวิทยาลัยของสงฆ์น่าจะมาจากทาง (เพราะเป็นประโยชน์ต่อพระคุณเจ้าจริงๆ) เพียงแต่เปิดให้กว้างและรับเฉพาะผู้สนใจจริงๆ ทำเป็นโครงการฯ ของมหาวิทยาลัย มีพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด

3.การพัฒนาพระให้เป็นพระนักวิจัย น่าจะเลือกพระที่มีอุดมการณ์ (ดินดีจะปลูกอะไรก็คิดว่าน่าจะขึ้นเร็ว)มีเวลาเพียงพอต่อการทำงาน และพร้อมที่จะพัฒนาตัวเอง อย่างพระนักพัฒนาหลายๆ รูปตามชุมชน น่าจะพัฒนาได้เร็วกว่า

มุมมองจากนักวิจัย

- 1.เป็นโครงการที่ดี ที่เปิดโอกาสให้พระได้เรียนรู้ ได้รู้จักงานวิจัยมากยิ่งขึ้น
- 2.มีความเข้าใจในงานวิจัยมากขึ้น ขาดเพียงการไม่มีประสบการณ์ในการเขียน
- 3.เมื่อเทียบกลุ่มพระที่เข้าร่วมโครงการ กับที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ทั้งการตอบคำถาม และการตั้งคำถาม รวมถึงการวิเคราะห์การทำงานด้วย
- 4.ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดของคณะกรรมการชุดนี้คือ การจะทำกิจกรรมแต่ละอย่าง รู้จักการเตรียม การดำเนินงานและการสรุปกิจกรรม
- 5.สิ่งสำคัญที่ได้จากโครงการคือ การเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่างๆ และการคืนข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมายด้วย

สรุปขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงานกิจกรรมและผลที่เกิดขึ้น

โครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือมีวัตถุประสงค์1.)เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและแบบปฏิบัติการเพื่อการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนผ่านการเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยให้ประสบการณ์/กระบวนการ/ผลงานจากโครงการวิจัย 6 โครงการ และ2.)เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานวิจัยจาก 6 โครงการที่ขยายไปสู่พื้นที่ชุมชนอื่นๆผ่านเครือข่ายที่มี อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในพื้นที่ของภาคีเครือข่ายในภาคเหนือ

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมเวทีมีความหลากหลาย ทั้งสถานภาพ เช่นพระสงฆ์ ครู อาจารย์ นักวิจัย นักพัฒนา อบต. และนักศึกษา ระดับการศึกษามีตั้งแต่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีจนถึงจบการศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนประสบการณ์การทำงานพัฒนาและงานวิจัยนั้นกลุ่มเป้าหมายมีทั้งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานพัฒนาและงานวิจัยจนถึงผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานพัฒนาและงานวิจัย และนอกจากนี้แล้วยังมีกลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่งเคยมีประสบการณ์ร่วมเวทีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยโดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ

จากคุณลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายคณะทำงานจึงแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่มโดยใช้เกณฑ์ผู้ที่เคยร่วมเวทีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยโดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพกับผู้ที่ไม่เคยร่วมเวทีดังกล่าว

1.1 กลุ่มพระรุ่นที่ 1 กลุ่มเป้าหมายผู้ที่เคยร่วมเวทีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยโดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ประกอบด้วยพระนักพัฒนาเครือข่ายโพธิyalัสนักวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายนี้เรียกว่า พระรุ่นที่ 1

กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมเวทีพระรุ่นที่ 1 มีความรู้/ความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัย (ทางทฤษฎี) แต่ในทางปฏิบัติส่วนมากยังไม่เคย/ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์

ทัศนคติเกี่ยวกับการวิจัย กลุ่มเป้าหมายมองกระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการทำงาน ต้องการนำกระบวนการวิจัยไปปรับใช้ในงานที่ตนเองกำลังทำ เช่น กลุ่มเป้าหมายที่กำลังทำงานพัฒนา เป็นต้น

เป้าหมายหลักที่เข้าร่วมเวที กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในเวทีนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเวที (1) เป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทและกำลังพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ ดังนั้นจึงมีเป้าหมายเพื่อใช้กระบวนการวิจัย/เวที

ครั้งนี้เพื่อพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และ(2) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักวิจัยและนักพัฒนาต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อนำไปปรับใช้ในงานที่ตนเองกำลังทำ

1.2 กลุ่มพระรุ่นที่ 2 กลุ่มเป้าหมายผู้ที่ไม่เคยร่วมเวทีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยโดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ประกอบด้วยพระนิสิตจาก มจร. มมร. นักพัฒนา อบต. ครู นักวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งกลุ่มเป้าหมายนี้เรียกว่า พระรุ่นที่ 2

ก่อนเข้าร่วมเวทีเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดยังไม่เคยมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน/การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน

กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมเวทีพระรุ่นที่ 2 ส่วนมากยังไม่มีความรู้/ความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าในเวทีนี้จะมีผู้ที่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัยมาแล้วแต่ความรู้/ความเข้าใจยังไม่ดีพอ เช่นเมื่อถาม ผู้ที่เคยทำงานวิจัยมาแล้วว่า “ปัญหา/ข้อสงสัยของการวิจัยคืออะไร” หรือ “คำถามการวิจัยคืออะไร” ไม่สามารถตอบได้ว่างานวิจัยที่ตนเองเคยทำผ่านมานั้น(ทำงานวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว)“ปัญหา/ข้อสงสัยของการวิจัยคืออะไร” หรือ “คำถามการวิจัยคืออะไร”

ทัศนคติเกี่ยวกับการวิจัย กลุ่มเป้าหมายส่วนมากยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยและกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงมองงานวิจัยว่าเป็นเรื่องที่ยู่ยาก มีตัวเลขเป็นจำนวนมาก และคนที่จะทำวิจัยได้ต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทเท่านั้น

เป้าหมายหลักที่เข้าร่วมเวทีกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมเวทีส่วนมากเป็นมือใหม่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานพัฒนาและงานวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเวที (1) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพระนิสิต กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ต้องการเรียนรู้งานวิจัยคืออะไรและจะนำไปปรับใช้ในงานที่จะทำได้อย่างไร/ต้องการหาประสบการณ์ (2)กลุ่มแกนนำชาวบ้านและนักพัฒนาต้องการเรียนรู้งานวิจัยคืออะไรและจะนำไปปรับใช้ในงานที่กำลังจะทำได้อย่างไร/ต้องการหาประสบการณ์ (3) กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท และกำลังพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ มีเป้าหมายเพื่อใช้กระบวนการวิจัย/เวทีครั้งนี้เพื่อพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และ (4) กลุ่มเป้าหมายที่กำลังทำวิจัย/นักวิจัยต้องการเรียนรู้งานวิจัยคืออะไรและจะนำไปปรับใช้ในงานที่กำลังจะทำได้อย่างไร

2. ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินกิจกรรม

2.1 การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายมากดังที่กล่าวมาแล้ว คณะทำงานจึงได้ทำการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์ต่างๆเช่น ระดับการศึกษา เป้าหมายหลักที่เข้ามาร่วมเวที และประสบการณ์การทำงานพัฒนา/งานวิจัย เพื่อใช้ในการ

กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีการ/สื่อในการจัดเวทีให้กับกลุ่มเป้าหมาย ในครั้งนี้จึงแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม

2.2 การดำเนินกิจกรรมกลุ่มพระรุ่น 1 กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ทั้งหมดเคยมีประสบการณ์การลงพื้นที่ศึกษาชุมชน/ทำงานพัฒนาและบางคน/บางรูปเคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยมาแล้ว ดังนั้นโครงการจึงใช้เวทีเสวนาเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และบทเรียนต่างๆที่ผ่านมาของกลุ่มเป้าหมายโดยมีคณะนักวิจัยจากโครงการวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนที่ดำเนินงานในพื้นที่ภาคเหนือร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วย ประเด็น/เนื้อหาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แต่ละครั้งนั้นกลุ่มเป้าหมายจะร่วมกันตั้งขึ้นมาตามความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง

มีการจัดเวทีเสวนาการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จำนวน 4 ครั้ง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา ประสบการณ์และบทเรียนจากการทำงานวิจัย โดยใช้ประสบการณ์จากนักวิจัยภาคเหนือ จำนวน 6 โครงการ จากชุดโครงการวิจัยการสื่อสารเพื่อชุมชน และจากเครือข่ายอีก 1 โครงการคือโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ภาคเหนือ) เป็นหลักมีกลุ่มเป้าหมาย(ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส)ครั้งละ 18 – 23 รูป/คน

2.3 การดำเนินกิจกรรมกลุ่มพระรุ่น 2 กลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการอบรมจาก รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพและส่วนมากยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยและการทำงานพัฒนา/การลงพื้นที่ ดังนั้นการจัดเวทีให้กับกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้เน้นการ **เพิ่มเติมความรู้**โดยใช้เนื้อหา ประสบการณ์และบทเรียนจากงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนที่ดำเนินงานในพื้นที่ภาคเหนือเป็นหลักและใช้ประสบการณ์และบทเรียนจากพื้นที่(เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์) มาช่วยเสริม

การดำเนินกิจกรรม มุ่งเน้นทั้งการเพิ่มเติมความรู้ (Knowledge) การนำความรู้ไปปรับใช้โดยการฝึกปฏิบัติในท้องและการลงพื้นที่จริง (Practise) เพื่อมุ่งไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/ทัศนคติ (Attitude) กิจกรรมมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมต่างๆดังนี้

การเพิ่มเติมความรู้ โดยใช้เนื้อหา ประสบการณ์และบทเรียนจากงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนที่ดำเนินงานในพื้นที่ภาคเหนือเป็นหลัก ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการดำเนินกิจกรรมรวมจำนวน 12 ครั้งๆละ 2 วัน

ก.การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ภาคเหนือที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) วัดสวดอก จ.เชียงใหม่ จำนวน 6 ครั้ง

ข. การดำเนินกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) วัดบวรนิเวศวิหาร
กทม. จำนวน 6 ครั้ง (เป็นการขยายเครือข่าย)

การสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่ายแกนนำชาวบ้าน โดยการเปิดโอกาสให้แกนนำ
ชาวบ้านที่อยู่ในเครือข่ายได้ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ตามประเด็นที่ชาวบ้านสนใจ ที่
ผ่านมามีการดำเนินกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งแต่ละครั้งมีแกนนำชาวบ้านร่วมเวทีครั้งละ 27 – 34 รูป
/ คน

การผลิตสื่อ เพื่อให้ชุมชนรู้จักผลิต/ใช้และผสมผสานสื่อที่มีอยู่ในสังคม เช่นสื่อ
สมัยใหม่ กับสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้านได้อย่างรู้เท่าทันและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดำเนินการภาย
ใต้หลักการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและเป็นของชุมชนการอบรมแบ่งเป็น2ครั้งๆละ3วัน มีกลุ่มเป้า
หมายเข้าร่วมจำนวน 23 รูป/คน

กิจกรรมการสนับสนุนพระรุ่นใหม่ทำวิจัยขนาดเล็ก เพื่อให้พระรุ่นใหม่(ที่ยังไม่เคยมี
ประสบการณ์ทำงานวิจัย)ได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปทดลองปฏิบัติจริงโดยมี
นักวิจัย/ภาคีในเครือข่ายช่วยหนุนเสริม มีการสนับสนุนให้พระที่ผ่านกระบวนการครั้งนี้(ไม่เคยมี
ประสบการณ์ทำงานวิจัย) ทดลองทำวิจัยขนาดเล็กเป็นกลุ่ม รวมจำนวน 8 โครงการ/กลุ่ม(ที่ มจร.
วัดสวนดอก เชียงใหม่จำนวน 5 โครงการ/กลุ่มและที่ มมร.วัดบวรฯ กรุงเทพฯจำนวน 3 โครงการ/
กลุ่ม)มีพระร่วมเป็นนักวิจัยในแต่ละโครงการ/กลุ่มละประมาณ 4 – 8 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 49 รูป
มีพระ/อาจารย์จาก มจร. จำนวน 3 รูป/คนและ มมร. จำนวน 1 คน ที่สอนพระกลุ่มนี้ เข้าร่วม
กระบวนการ

3.ผลที่เกิดขึ้น

3.1 Output

3.1.1 ในเชิงปริมาณ

กิจกรรม	กิจกรรมตามแผนงาน (พ.ค.47 – เม.ย.48)	การดำเนินกิจกรรม ของโครงการ (พ.ค.47 – ก.ค.48)	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าร่วมกิจกรรม (รูป / คน)	ความหลากหลายของ กลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าร่วมกิจกรรม
1.เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การวิจัย (พระสงฆ์รุ่นที่ 1)	จำนวน 4 ครั้ง	จำนวน 4 ครั้ง	ครั้งละ 18 - 23 รูป/คน รวมประมาณ 72-92 รูป/คน	พระครูช่วยโพธิยา ลัย,นักวิจัยและนัก ศึกษา มรภ.ชม.
2.เวทีการหนุนเสริม และเพิ่มเติมความรู้ (พระสงฆ์รุ่นที่2)	จำนวน 6 ครั้ง	จำนวน 12 ครั้ง (ภาคเหนือ ที่ มจร. 6 ครั้ง และ ที่กรุงเทพฯ มจร. 6 ครั้ง)	ครั้งละ 29 – 51 รูป/คน รวมประมาณ 348 – 612 รูป/คน	- พระนิสิต มจร.,นัก วิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษาปริญญาโท นัก ศึกษา มรภ.ชม. -พระนิสิต มมร. จาก หลายคณะ
3.การสร้างเสริมและ พัฒนาเครือข่ายแกนนำ	จำนวน 10 ครั้ง	จำนวน 10 ครั้ง	ครั้งละ 27 - 34 รูป/คน รวมประมาณ 270-340 รูป/คน	แกนนำชาวบ้าน/เยาว ชน,พระครูช่วยโพธิ ยาลัย,พระนิสิต มจร., นักวิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษาปริญญาโท นัก ศึกษา มรภ.ชม.
4.การผลิตสื่อ	จำนวน 2 ครั้ง	จำนวน 2 ครั้ง	ครั้งละ 23 รูป/คน รวมประมาณ 46 รูป/ คน	แกนนำชาวบ้าน/เยาว ชน,พระครูช่วยโพธิ ยาลัย,พระนิสิต มจร., นักวิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษา มรภ.ชม.
5.สนับสนุนพระรุ่นใหม่ ทำวิจัยขนาดเล็ก	จำนวน 7 กลุ่ม	จำนวน 8 กลุ่ม	รวม 49 รูป รวมประมาณ 392 รูป	พระนิสิต มจร.และ พระนิสิต มมร.

3.1.2 ในเชิงคุณภาพ

1) กลุ่มเป้าหมาย (ทั้งผู้ที่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยมาแล้วและผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยมาก่อน)

ยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัย) มีความรู้/ความเข้าใจที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมเวที เช่น ผู้ที่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยมาแล้วแต่ไม่เคยรู้อะไรที่เขากำลังทำ “ปัญหานำการวิจัยหรือตนเองสงสัยอะไร” เมื่อผ่านเวทีแล้วทำให้เข้าใจกระบวนการวิจัยเพิ่มมากขึ้น

2) ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่คิดว่าการศึกษาวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก และต้องเป็นคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทเท่านั้นจึงจะทำได้ เมื่อผ่านกระบวนการแล้วกลุ่มเป้าหมายพบว่าการศึกษาวิจัยทุกคนสามารถที่จะทำได้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3) เกิดเครือข่ายการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน มีทั้งพระสงฆ์หนุนเสริมช่วยเหลือพระสงฆ์, พระสงฆ์หนุนเสริมช่วยเหลือฆราวาส, ฆราวาสหนุนเสริมช่วยเหลือพระสงฆ์และฆราวาสหนุนเสริมช่วยเหลือกันเอง เป็นต้น (ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายในเวทีพระรุ่นที่ 1 และ เวทีพระรุ่นที่ 2) ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเวทีบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองตั้งไว้ นอกจากนี้แล้วยังมีเครือข่ายแกนนำชาวบ้านที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง

4) เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารเป็นผู้ส่งสาร เริ่มจากเวทีพระรุ่น 1 ที่ครั้งแรกกลุ่มเป้าหมายตั้งใจจะมาฟังวิทยากร (นักวิจัยจากชุดการสื่อสารเพื่อชุมชน) แต่ทีมประสานงานเห็นว่าทุกคนมีประสบการณ์ดังนั้นเวทีนี้ทุกคนต้องนำเสนอประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกัน ทุกคนมีโอกาสทั้ง “การเป็นผู้ให้” และ “การเป็นผู้รับ” ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้นมากขึ้น และทีมประสานงานโครงการได้นำวิธีการดังกล่าวมาปรับใช้กับเวทีพระรุ่น 2 ในบางกิจกรรม ทำให้กลุ่มเป้าหมายต้องกระตือรือร้น/ต้องเตรียมตัวเพิ่มขึ้นเพราะเขาต้อง “เป็นผู้ให้” ด้วย

5) นักวิจัยและคณะรวมทั้งแกนนำชาวบ้านทั้ง 6 โครงการที่อยู่ในชุด “การสื่อสารเพื่อชุมชน” ได้มีโอกาสทบทวนงานของตนเองที่ผ่านมา เนื่องจากต้องมีการนำเสนอประสบการณ์และบทเรียนในงานที่ผ่านมา ทำให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มีการคิดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

6) สมาชิกเครือข่ายที่ทำงานวิจัย/งานพัฒนาในพื้นที่พบว่าสามารถนำกระบวนการวิจัยที่ได้เรียนรู้มาไปปรับใช้ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เช่น กรณีการให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์) ทำงานพัฒนาร่วมกับผู้นำใหญ่ แต่ละโครงการได้มีการกระบวนการสร้างแกนนำจากนั้นพาแกนนำเข้าร่วมเวที ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสมาชิกในเครือข่ายและเข้าอบรมการผลิตสื่อ พบว่าแต่ละโครงการสามารถทำให้คนทั้งสองกลุ่มยอมรับในศักยภาพของกันและกันสามารถทำงานพัฒนาร่วมกันได้อย่างดี

7)เกิดกลุ่มเป้าหมาย/เครือข่ายใหม่ที่น่าสนใจในกระบวนการและเข้าร่วมเวที เช่น กรณีพระนิสิต มมร. ที่ทางผู้ประสานงานโครงการไปจัดเวทีให้ จำนวน 6 ครั้ง ที่กรุงเทพฯ และ กรณีที่มีนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท(ทั้งที่เป็นนักศึกษาจาก มสธ.ภาคเหนือและนักศึกษา มช.) เข้าร่วมในเวที

3.2 Outcome และ Impact

1)บูรณาการทรัพยากร เช่น กรณีที่ มมร. วัดบวรฯ กทม. ได้ประสานมาที่ ทีมประสานงานโครงการนี้เพื่อให้ไปจัดอบรมให้กับพระนิสิต ที่ มมร. วัดบวร กทม. นั้นทาง มมร. เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางและที่พักของทีมวิทยากร ส่วนโครงการสนับสนุนงบประมาณให้พระนิสิต มมร. ที่ผ่านกระบวนการได้ทดลองทำโครงการวิจัย

กรณีคุณสุพรรณ ไชยลังกา ซึ่งเป็นนายก อบต. เมื่อได้ร่วมเรียนรู้ในโครงการอย่างต่อเนื่อง หลังจากนั้นคุณสุพรรณได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเยาวชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ

2)การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ กรณี อ.สุวัฒน์ ญาณโค (โครงการกลองสะบัดชัย สนับสนุนโดย สสส.) ได้นำกระบวนการวิจัยที่ได้เรียนรู้มาจากในเวทีไปปรับใช้ในการพัฒนากิจกรรมกับแกนนำเยาวชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ต่อมา อ.สุวัฒน์ได้พัฒนาระบบการดังกล่าวจนสามารถเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการพัฒนาแกนนำเยาวชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ

3)การนำเข้าสู่สถาบันการศึกษา เช่น (1) กรณี มจร. ชม. ที่สนใจกระบวนการจัดกิจกรรมและต้องการให้อบรมอาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัยของ มจร. ชม. (2) กรณีนักศึกษาระดับปริญญาโท มสธ. ภาคเหนือ ที่เข้าร่วมเวทีในโครงการเมื่อกลับไปสถาบันฯได้เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจนและเป็นกระบวนการคิดมากขึ้น ทำให้อาจารย์ที่รับผิดชอบเห็นพัฒนาการของนักศึกษาและมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องเพื่อวางแผนการพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นระบบและ (3)กรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ที่มีนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คนและอาจารย์ 1 ท่านที่มาร่วมเวทีอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักศึกษาได้นำความรู้และประสบการณ์ไปถ่ายทอดให้นักศึกษารุ่นน้อง ส่วนอาจารย์ได้นำความรู้และประสบการณ์ไปวางแผนการสอนนักศึกษาในระดับปริญญาโท

4) เกิดเครือข่าย(ใหม่)การหนุนเสริมช่วยเหลือกัน เช่น กรณีที่อาจารย์ เรณู (อาจารย์จาก มรภ.ชม.และนักวิจัยโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น) ได้เข้าร่วมเวทีพระรุ่น 1 และเวทีพระรุ่น2อย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับจากเวทีที่มีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและได้ใจซึ่งกันและกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจารย์เรณูจึงเป็นแกนนำ

หลักในการประสานงานกับเครือข่ายผู้ที่สนใจในเนื้อหา/ประเด็นเดียวกันนั้นคือการใช้วัฒนธรรม เป็นสื่อในการทำงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้เครือข่ายจำนวน 11 โครงการมีสมาชิกทั้งที่เป็นพระสงฆ์ นักพัฒนา นักวิจัย อบต. อาจารย์ในสถาบันการศึกษา อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาโท มรภ. ชม. เป็นต้น

4.วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น

4.1 ต้นทุนเดิมที่นำมาใช้ในโครงการ

1) ในช่วง 1 ปีก่อนหน้าที่จะดำเนินกิจกรรมโครงการนี้ รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ ได้มาจัดเวทีอบรมกระบวนการวิจัยให้กับพระนักพัฒนาในเครือข่ายโพธิyalลย์ ซึ่งพระนักพัฒนาในเครือข่ายโพธิyalลย์ที่ผ่านกระบวนการจากรศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ จะเข้าร่วมในเวทีพระรุ่น 1 ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในเวทีพระรุ่น 1 ส่วนมากจะมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยค่อนข้างดี เนื้อหาในเวทีจึงเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์(จากแนวคิดทฤษฎีสู่การปฏิบัติในพื้นที่)ในประเด็นที่กลุ่มเป้าหมายสนใจ ซึ่งถือเป็นกระบวนการทบทวนการทำงานให้กับกลุ่มเป้าหมายเมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีกลุ่มเป้าหมายหลายรูป/คน เช่นพระมหาดิเรก , ท่านเอ้และ อ.เรณู ที่เรียนรู้เร็ว(ทั้งสามท่านได้ผ่านการเรียนรู้จากเวที รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ และในช่วงดังกล่าวกำลังทำวิจัย/งานพัฒนา โดยนำกระบวนการวิจัยมาใช้ จึงทำให้เริ่มมีประสบการณ์จากการปฏิบัติด้วย) สามารถ/พร้อมที่จะหนุนช่วยสมาชิกในกลุ่มได้และนอกจากนี้แล้วทั้งสามท่านยังไปหนุนเสริม/ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย(พระนิสิต)ในเวทีพระรุ่น 2 ด้วย

2) ทีมประสานงานโครงการนี้ (คุณอดุลย์) และทีมวิทยากรอีก 5 โครงการ ในงานวิจัยชุด “การสื่อสารเพื่อชุมชน” ที่มีพื้นที่ดำเนินงานวิจัยในภาคเหนือ ทุกคนมีประสบการณ์ตรงจากการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และนอกจากนี้แล้วแกนนำเยาวชนและแกนนำชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่การดำเนินงานวิจัยของทั้ง 6 โครงการได้ผ่านกระบวนการ/การทำงานร่วมกับนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการเตรียมคนของชุมชนด้วย

ดังนั้นเมื่อโครงการนี้จะต่อยอดใช้องค์ความรู้และคน(ทั้งนักวิจัยและแกนนำชาวบ้าน)จากงานวิจัยที่เคยมีมานั้นจึงถือว่าการใช้ต้นทุนเดิมที่มีค่าอย่างยิ่ง

4.2 การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานครั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายมาก ทั้งสถานภาพ ระดับการศึกษา ความรู้/ความเข้าใจเรื่องการวิจัย ประสบการณ์การทำงานพัฒนา/งานวิจัย และเป้าหมายหลักในการเข้าร่วมเวที ดังนั้นในการดำเนินงานครั้งนี้จึงมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายให้ละเอียดเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ/วิธีการและสื่อที่จะใช้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้และบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายด้วย

4.3 กลุ่มเป้าหมายมีเป้าหมายหลักเดียวกัน ถึงแม้ว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีความหลากหลายมากดังที่กล่าวมาแล้วแต่ส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักเดียวกันคือ ต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนางานของตนเองที่กำลังทำ เช่น พระนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีต้องการเรียนรู้ว่ากระบวนการวิจัยเป็นอย่างไร ส่วนนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยอีกแนวทางหนึ่งเพื่อการพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ หรือนักวิจัย/นักพัฒนาต้องการเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปปรับใช้ในงานที่ตนเองกำลังทำ เป็นต้น

ซึ่งการที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักเดียวกันนั้นทำให้ทีมประสานงานสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ/วิธีการและสื่อได้ง่ายขึ้น

4.4 การสร้าง/เปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รับ” เป็น “ผู้ให้” การดำเนินกิจกรรมในโครงการนี้เน้นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้นำเสนอประสบการณ์ตามประเด็นที่ตั้งไว้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นั่นคือกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจะมีโอกาสเป็นทั้ง “ผู้รับ” และเป็น “ผู้ให้” ด้วยซึ่งในแต่ละเวทีจะมีการกำหนดชัดเจน เช่นเวทีพระรุ่น 1 เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ประสบการณ์จากซึ่งกันและกันดังนั้นทุกคนจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ โดยมีทีมประสานคอยช่วยสรุปและเติมเต็มให้กับกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนเวทีพระรุ่น 2 เป็นการเพิ่มความรู้นั้นในเวทีแรกๆจะเป็นบทบาทหลักของทีมประสานวิทยากรเพื่อมาให้ความรู้จากนั้นจะค่อยๆลดบทบาทลงเป็นผู้ช่วยเสริมและเพิ่มเติมบางประเด็นให้ชัดเจน แต่จะให้บทบาทกับกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์คอยหนุนเสริมช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากกระบวนการที่สร้าง/เปลี่ยนบทบาทให้กลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาเป็น “ผู้ให้” ด้วยพบว่าทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้นมากขึ้น และกลุ่มเป้าหมายบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตนเองตั้งไว้เพราะมีการช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง

4.5 เรียนรู้ทฤษฎีควบคู่การฝึกปฏิบัติในห้องและลงพื้นที่ทำจริง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีทั้งที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยและการทำงานพัฒนา/การลงพื้นที่และที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยและการทำงานพัฒนา/การลงพื้นที่เลย จากประสบการณ์ครั้งนี้พบว่าเมื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีแล้วจำเป็นต้องให้ทดลองฝึกปฏิบัติในห้องเพื่อให้ทดลองปรับใช้ จากนั้นให้มีการวางแผนลงปฏิบัติจริงในพื้นที่ เงื่อนไขคือให้มีพี่เลี้ยงช่วย(กลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์) กระบวนการเช่นนี้จะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์

5. วิเคราะห์ความยั่งยืน

จากการดำเนินงานโครงการนี้ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินงาน 12 เดือน และหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินงานโครงการแล้วพบว่าเครือข่ายยังคงมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์/ความยั่งยืนของเครือข่าย

ในช่วงที่ผ่านมาพบว่าเครือข่ายยังคงมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันมีหลากหลายรูปแบบ เช่น

5.1 ระดับนโยบาย แม้ว่าในการดำเนินงานโครงการ ทีมที่ปรึกษาและผู้ประสานงานโครงการไม่เคยคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้น (Output) ในระดับนโยบายแต่เมื่อดำเนินกิจกรรมไปแล้วพบว่าเกิด Impact ดังนี้

5.1.1 การที่คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วิทยาเขตวัดสวนดอก เชียงใหม่ (มจร. ชม.) ให้ความสนใจต้องการที่จะให้เครือข่ายนักวิจัยชุด “การสื่อสารเพื่อชุมชน” อบรมกระบวนการวิจัยให้กับ พระอาจารย์ที่สอนที่ มจร. ชม. และพระนิสิตระดับปริญญาโท นั้น เท่ากับว่าคณะผู้บริหารของ มจร. ชม. เห็นพัฒนาการของพระที่ได้ผ่านกระบวนการอบรมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือภายใต้เครือข่ายนักวิจัยชุด “การสื่อสารเพื่อชุมชน” ทั้ง 6 โครงการที่มีพื้นที่การดำเนินงานในภาคเหนือ

นอกจากเครือข่ายนักวิจัยชุด “การสื่อสารเพื่อชุมชน” ทั้ง 6 โครงการที่มีพื้นที่การดำเนินงานในภาคเหนือจะมาร่วมเป็นวิทยากรในการอบรมกระบวนการวิจัยแก่ พระอาจารย์ที่สอนที่ มจร. ชม. และพระนิสิตระดับปริญญาโท แล้วเครือข่ายทั้ง 6 โครงการยังจะเป็นพื้นที่ศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับเครือข่ายของ มจร. ชม. อีกด้วย

1.1.2 กรณีของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย เชียงใหม่ (มรภ. ชม.) เช่น

-ภาควิชาเอกภาษาไทย ของ มรภ. ชม. สนใจในกระบวนการพัฒนานักศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนา “คน” ในช่วงที่ผ่านมาภาควิชาเอกภาษาไทย มรภ. ชม. ได้ส่งนักศึกษาเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้กระบวนการวิจัยในโครงการนี้จำนวน 5 คน เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาติดตามงานพบว่านักศึกษาที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวมีพัฒนาการการใช้กระบวนการวิจัยที่ดีมาก มรภ. ชม. จึงเปิดโอกาสให้นักศึกษากลุ่มที่ผ่านกระบวนการวิจัยในโครงการนี้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับรุ่นน้อง ต่อมาอาจารย์ในภาควิชาต่างก็สนใจที่จะส่งนักศึกษาเข้าร่วมเรียนรู้ในกระบวนการต่อ

-ในภาควิชาเอกภาษาไทย ของ มรภ. ชม. นอกจากจะมีนักศึกษาเข้าร่วมเรียนรู้กระบวนการวิจัยในโครงการนี้แล้ว ยังมีอาจารย์เรณู อรรถาเมศร์ ซึ่งสอนวิชาวิจัยให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่ มรภ. ชม. ได้เข้าร่วมเรียนรู้ในเวทีโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจารย์เรณูเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะนำไปปรับใช้สอนนักศึกษาได้ ปัจจุบัน

อาจารย์จึงได้นำกระบวนการดังกล่าวไปสอนนักศึกษาวิชาวิจัยทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท และนอกจากนี้แล้วยังได้เชิญเครือข่ายเข้าไปร่วมนำเสนอประสบการณ์ให้กับนักศึกษาในสถาบันอีกด้วย

-เครือข่ายเป็นพื้นที่เรียนรู้ของนักศึกษา มรภ. ชม. อาจารย์เรณูได้นำกระบวนการเรียนการสอนเรื่องกระบวนการวิจัยไปปรับใช้เพื่อสอนนักศึกษาในชั้นเรียน มีทั้งเรื่องทฤษฎีและการเรียนรู้ปรากฏการณ์ในพื้นที่/ภาคปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดอาจารย์เรณูใช้พื้นที่เครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักศึกษา

1.1.3 กรณีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชภาคเหนือ (มสธ. ภาคเหนือ)

กรณีศึกษาระดับปริญญาโท มสธ. ภาคเหนือ ที่ได้ร่วมเวทีในโครงการเมื่อกลับไปสถาบันฯได้เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจนและเป็นกระบวนการคิดมากขึ้น ทำให้อาจารย์ที่รับผิดชอบเห็นพัฒนาการของนักศึกษาและมีการประสานงานกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้กระบวนการลงพื้นที่และการสังเกตปรากฏการณ์ในพื้นที่และนอกจากนี้แล้วยังร่วมกันวางแผนการพัฒนานักศึกษารุ่นต่อไปอย่างเป็นระบบ

1.1.4 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรณีคุณสุพรรณ ไชยลังกา ซึ่งเป็นนายก อบต. วอแก้ว อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง เมื่อได้ร่วมเรียนรู้ในโครงการอย่างต่อเนื่อง หลังจากนั้นคุณสุพรรณ ได้เชิญปลัด อบต. วอแก้ว เข้าร่วมเรียนรู้ในเวทีกระบวนการวิจัยด้วย ต่อมา อบต.วอแก้วมีการประชุมสมาชิกและได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเยาวชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ

5.2 ปรากฏการณ์ “โตแล้วแตก”

กรณีที่อาจารย์ เรณู (อาจารย์จาก มรภ.ชม.และนักวิจัยโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น) ได้เข้าร่วมเวทีพระรุ่น 1 และเวทีพระรุ่น2อย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับจากเวทีที่มีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง (พระหนุนเสริมช่วยเหลือพระ , พระหนุนเสริมช่วยเหลือสมราชวาส ,สมราชวาสหนุนเสริมช่วยเหลือพระและสมราชวาสหนุนเสริมช่วยเหลือกันเอง) ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและได้ใจซึ่งกันและกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจารย์เรณูจึงเป็นแกนนำหลักในการประสานงานกับเครือข่ายผู้สนใจในเนื้อหา/ประเด็นเดียวกันนั้นคือการใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการทำงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้เครือข่ายจำนวน 11 โครงการมีสมาชิกทั้งที่เป็นพระสงฆ์ นักพัฒนา นักวิจัย อบต. อาจารย์ในสถาบันการศึกษา อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโท มรภ. ชม. เป็นต้น นั่นคือการเกิดเครือข่ายใหม่และมีการหนุนเสริมช่วยเหลือกันด้วย

5.3 การหนุนเสริมช่วยเหลือกันของเครือข่ายแล้วแต่วาระและโอกาส เช่น

-พื้นที่การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นพื้นที่ศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับพระนักพัฒนารุ่นใหม่ในเครือข่ายโพธิยาลัย นักศึกษา มรภ.ชม. และแกนนำชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวบ้าน

-การเป็นวิทยากรหนุนเสริมช่วยเหลือกัน เช่น ทีมอาจารย์ ม.พายัพ (โครงการวิจัยป่าชุมชนห้วยแก้ว) เป็นวิทยากรช่วยเรื่องเทคนิคการผลิตสื่อสมัยใหม่ อ. สุวัฒน์ โครงการกลองสะบัดชัย เป็นวิทยากรเรื่องการพัฒนาเยาวชน/นักวิจัยรุ่นใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ฯลฯ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นแม้ว่าโครงการจะสิ้นสุดการดำเนินงานแล้วแต่เครือข่าย (Network)ยังมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องซึ่งชี้ให้เห็นว่า Net ดังกล่าวที่โครงการได้ร่วมกับภาคีพัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นมานั้น Work เครือข่ายสามารถเคลื่อนงานต่อไปได้โดยแกนนำสมาชิกเครือข่าย ผู้ประสานงานโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือมีบทบาทช่วยหนุนเสริมในเนื้อหาบางประเด็นที่เครือข่ายขาด

สำหรับเงื่อนไขและปัจจัยที่จะทำให้เครือข่ายนี้ดำรงอยู่ต่อไปได้นั้นน่าจะต้องมีปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- ในระดับพื้นที่ของเครือข่ายต้องมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีเวทีพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องด้วย
- ควรจะต้องมีเวทีทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาแกนนำเครือข่ายให้สามารถมีมุมมองที่ลุ่มลึกทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 สำหรับสถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นของพระสงฆ์และที่เป็นของฆราวาส ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท น่าจะนำกระบวนการ/แนวทางการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ไปปรับใช้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตและนักศึกษา

6.2 สำหรับอาจารย์ผู้สอนควรเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์การทำงานวิจัยและการลงพื้นที่โดยตรงและควรรหาเครือข่ายผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย/การลงพื้นที่ที่มีประเด็นคล้ายๆ กับที่นักศึกษาสนใจให้มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์

6.3 การเลือกหัวข้อ ประเด็นและพื้นที่ที่จะทำการศึกษาควรเปิดอิสระให้กับนักศึกษาเป็นคนเลือก เพราะนักศึกษาน่าจะรู้จักเงื่อนไขและข้อจำกัดของตนเองมากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาและจะทำให้เขาภาคภูมิใจในงานด้วยเนื่องจากทั้งหมดเขาเป็นคนคิดและตัดสินใจ

ภาคผนวก

1. การเปรียบเทียบวัตถุประสงค์โครงการกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

โดยดูจาก Output Outcome และ Impact

วัตถุประสงค์	ระดับผลสัมฤทธิ์
1. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนผ่านการเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายโดยใช้ประสบการณ์/กระบวนการ/ผลงานจากโครงการวิจัย 6 โครงการ	Output Outcome และ Impact
2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานวิจัยจาก 6 โครงการที่ขยายไปสู่พื้นที่อื่นๆผ่านเครือข่ายที่มี อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในพื้นที่ของภาคีเครือข่ายในภาคเหนือ	Output Outcome และ Impact

2.ตารางเปรียบเทียบกิจกรรมที่วางแผนไว้กับกิจกรรมที่ดำเนินการและผลที่ได้รับ

กิจกรรม	กิจกรรมตามแผนงาน (พ.ค.47 – เม.ย.48)	การดำเนินกิจกรรมของโครงการ (พ.ค.47 – ก.ค.48)	จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม (รูป / คน)	ความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม
1.เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การวิจัย (พระสงฆ์รุ่นที่ 1)	จำนวน 4 ครั้ง	จำนวน 4 ครั้ง	ครั้งละ 18 - 23 รูป/คน รวมประมาณ 72-92 รูป/คน	พระครูช้ายโพธิยา ลัย,นักวิจัยและนัก ศึกษา มรภ.ชม.
2.เวทีการหนุนเสริมและ เพิ่มเติมความรู้ (พระสงฆ์รุ่นที่2)	จำนวน 6 ครั้ง	จำนวน 12 ครั้ง (ภาคเหนือ ที่ มจร. 6 ครั้ง และ ที่กรุงเทพฯ มจร. 6 ครั้ง)	ครั้งละ 29 – 51 รูป/คน รวมประมาณ 348 – 612 รูป/คน	- พระนิสิต มจร.,นัก วิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษาปริญญาโท นัก ศึกษา มรภ.ชม. -พระนิสิต มจร. จาก หลายคณะ
3.การสร้างเสริมและ พัฒนาเครือข่ายแกนนำ	จำนวน 10 ครั้ง	จำนวน 10 ครั้ง	ครั้งละ 27 - 34 รูป/คน รวมประมาณ 270-340 รูป/คน	แกนนำชาวบ้าน/เยาว ชน,พระครูช้ายโพธิ ยาลัย,พระนิสิต มจร., นักวิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษาปริญญาโท นัก ศึกษา มรภ.ชม.
4.การผลิตสื่อ	จำนวน 2 ครั้ง	จำนวน 2 ครั้ง	ครั้งละ 23 รูป/คน รวมประมาณ 46 รูป/ คน	แกนนำชาวบ้าน/เยาว ชน,พระครูช้ายโพธิ ยาลัย,พระนิสิต มจร., นักวิจัย,นักพัฒนา,นัก ศึกษา มรภ.ชม.
5.สนับสนุนพระรุ่นใหม่ทำ วิจัยขนาดเล็ก	จำนวน 7 กลุ่ม	จำนวน 8 กลุ่ม	รวม 49 รูป รวมประมาณ 392 รูป	พระนิสิต มจร.และ พระนิสิต มจร.

สรุปสิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
<p>1. เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัย</p>	<p>การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา กระบวนการวิจัยและประสบการณ์จากการทำงาน วิจัยตามประเด็นที่กลุ่มเป้าหมายร่วมกันตั้งและมีการหนุนเสริมช่วยเหลือพระที่กำลังทำวิจัย</p>	<p><u>ในเชิงปริมาณ</u></p> <p>(1) มีการจัดเวทีเสวนาการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา กระบวนการวิจัยและประสบการณ์จากการทำงานวิจัย จำนวน 4 ครั้ง มีกลุ่มเป้าหมาย(ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส)ที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 18 – 23 รูป/คนโดยใช้ประสบการณ์จากนักวิจัยภาคเหนือ จำนวน 6 โครงการ จากชุดโครงการวิจัยการสื่อสารเพื่อชุมชน และจากเครือข่ายอีก 1 โครงการคือ โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ภาคเหนือ)</p> <p>(2) พระในกลุ่มนี้ที่เรียนรู้เร็ว จำนวน 3 รูป เช่น ท่านบันเทิง , ท่านเอ้และท่านธงชัย รวมทั้งฆราวาสเช่นนักวิจัยชุดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและนักศึกษากุมภวาปีวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ร่วมเป็นวิทยากรและหนุนเสริมพระรุ่นใหม่ในเครือข่าย</p> <p>(3) จากเวทีทำให้กลุ่มเป้าหมายที่สนใจประเด็นเดียวกันได้เกิดแนวคิดการนำพาแกนนำชาวบ้านไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์จึงเกิดเครือข่ายแกนนำชาวบ้านที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในประเด็นต่างๆ จำนวน 5 ครั้งโดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นพระนักพัฒนาและแกนนำ</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>ชาวบ้านครั้งละ 27-34 รูป/คน ในเชิงคุณภาพ</p> <p>(1) กลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันทั้งส่วนที่เป็นแนวคิดทฤษฎี (นามธรรม) กับส่วนที่เป็นการปฏิบัติ/ปรากฏการณ์ในพื้นที่ (รูปธรรม) โดยใช้ประสบการณ์ตรงจากกลุ่มเป้าหมาย ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเรียนรู้ได้เร็ว เช่น การหาข้อสงสัย(เอ๊ะ)/คำถาม/ปัญหาในการวิจัย ที่เริ่มต้นจากการวิเคราะห์คุณลักษณะ(attribute) ผสมกับการเล่าปรากฏการณ์ในพื้นที่ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเช่นทำหนังสือและทำบันทึกเริ่มชัดเจนสามารถที่จะตั้งคำถามและประเด็นการวิจัยได้ชัดเจน และทำให้นักวิจัยกลุ่มประวัตินิติศาสตร์ต้องทบทวนความรู้ ความเข้าใจเรื่องกระบวนการวิจัยมากขึ้น เห็นว่าก่อนหาคำตอบต้องมีคำถาม/ปัญหำในการวิจัยก่อน นอกจากนั้นแล้วยังทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการทำแนวคิดทฤษฎีไปใช้ในการกระบวนการวิจัย เช่นการหาข้อสงสัย(เอ๊ะ)/คำถาม/ปัญหำในการวิจัย การนำไปใช้ในการสร้างกระบวนการวิจัยและนำไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ในพื้นที่ เป็นต้น</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>(2) เกิดเครือข่ายการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในเวทีได้มีการหนุนช่วยพระที่กำลังทำวิทยานิพนธ์วิจัย (กำลังทำโครงร่าง) มีทั้งการพัฒนาหาหัวข้อ วัตถุประสงค์ ประเด็นที่จะศึกษา การสร้างกรอบการวิจัย และการหาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง/เหมาะสม และการหนุนช่วยพระที่กำลังทำงานพัฒนาเช่นการนำข้อมูลมาวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม</p> <p>(3) เกิดเครือข่ายแกนนำชาวบ้าน จากการที่กลุ่มเป้าหมายได้เลาประสบการณ์การทำงานในสิ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในประเด็นต่างๆ ต้องการลงลึกในรายละเอียดจึงเกิดกิจกรรมการนำพาแกนนำชาวบ้านไปเรียนรู้/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแกนนำชาวบ้านในพื้นที่ดำเนินงานของเครือข่ายประเด็นที่กลุ่มเป้าหมาย/แกนนำชาวบ้านสนใจ</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
<p>2. เวทีการหนุนเสริมและเพิ่มเติมความรู้</p>	<p>การหนุนเสริมความรู้ด้านการวิจัยที่มาจากประสบการณ์ของนักวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนภาคเหนือจำนวน 6 โครงการ</p>	<p><u>ในเชิงปริมาณ</u></p> <p>(1) ปริมาณของกิจกรรม มีการจัดเวทีการหนุนเสริม เพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา กระบวนการวิจัย และประสบการณ์จากการทำงานวิจัย จำนวน 12 ครั้ง (ภาคเหนือจัดที่ มมร. วัดสวนดอก เชียงใหม่ จำนวน 6 ครั้งและกรุงเทพฯจัดที่ มมร. วัดบวรฯ จำนวน 6 ครั้ง) โดยใช้ประสบการณ์จากนักวิจัยภาคเหนือ จำนวน 6 โครงการ จากชุดโครงการวิจัยการสื่อสารเพื่อชุมชน และจากเครือข่ายอีกโครงการคือโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ภาคเหนือและภาคกลาง) ปริมาณการจัดกิจกรรมมากเกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ (เป้าหมายที่วางไว้จำนวน 6 ครั้ง)</p> <p>(2) ปริมาณของเครือข่าย มีกลุ่มเป้าหมายที่สนใจเข้าร่วมเรียนรู้เพิ่มขึ้น (ไม่มีเป้าหมายของโครงการ)ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มพระนิสิตจาก มมร. วัดบวรนิเวศน์ กทม. เครือข่ายนี้เกิดขึ้นมาเนื่องจากพระธัชชัยซึ่งเรียนที่ มมร. วัดบวรฯและมาฝึกงานที่โพธิญาณ เชียงใหม่ ท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมในเวทีอย่างต่อเนื่อง ต่อมาท่านได้ช่วยประสานงานให้เกิดเวทีที่ มมร. ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีเป้าหมายของ

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>โครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มนักศึกษาปริญญาโทคณะนิเทศศาสตร์ มสธ. ภาคเหนือ เนื่องจาก ดร.ภัสวลี เป็นอาจารย์ดูแลนักศึกษากลุ่มนี้ในด้านการพัฒนาวิทยานิพนธ์ และในช่วงก่อนหน้านี้ ดร.ภัสวลีได้มาเป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ให้ข้อเสนอแนะงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชน ดร.ภัสวลี เห็นว่างานวิจัยเรื่องผู้เยาว์อยู่ภาคเหนือและมีนักศึกษา มสธ.ที่ภาคเหนือหลายคนสนใจงานทางด้านวัฒนธรรม จึงมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษา มสธ.เข้าร่วมเรียนรู้ในเวทีด้วย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีเป้าหมายของโครงการ ● กลุ่มนักศึกษาปริญญาโทคณะศึกษาศาสตร์ มช. เนื่องจากท่าน รัชชัย (เครือข่ายพระนักพัฒนาโพธิญาณ) และร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มพระรุ่น 1) กำลังศึกษาระดับปริญญาโทที่ภาควิชาการศึกษาอบรม คณะศึกษาศาสตร์ มช. ท่านกำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาโครงการวิจัยวิทยานิพนธ์ ท่านรัชชัยจึงได้ชวนสมาชิกในกลุ่ม(ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส)มาร่วมเรียนรู้ด้วย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีเป้าหมายของโครงการ

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>(3) เกิดเครือข่ายใหม่ เช่นกรณีอาจารย์เรณูได้รวบรวมแกนนำเครือข่ายที่สนใจประเด็นวัฒนธรรมชุมชนรวม 10 กลุ่ม มาร่วมกันสร้างเครือข่ายใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ</p> <p><u>ในเชิงคุณภาพ</u></p> <p>(1) เกิดกระบวนการสร้าง “ผู้ให้” ที่ต่อเนื่องเป็นทอดๆ เนื่องจากนักวิจัยในชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนทั้ง 6 โครงการได้ดำเนินโครงการจบไปแล้ว ในช่วงที่ยังดำเนินโครงการอยู่นักวิจัยทั้งหมดส่วนมากจะเป็น “ผู้รับ” เมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงไปแล้วนักวิจัยได้สะสมประสบการณ์และบทเรียนที่ผ่านมา(ทั้งที่ประสบผลสำเร็จและที่ล้มเหลว) เมื่อมีโอกาสเป็น “ผู้ให้” ก็จะทำให้ให้นักวิจัยได้พบทบทวนงานของตนเองด้วย ซึ่งจะส่งผลให้นักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในงานที่ตนเองทำเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ทำโครงการเสร็จใหม่ๆ</p> <p>(2) เกิดกระบวนการ “เพื่อนช่วยเพื่อน” “พี่ช่วยน้อง” เช่นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในเวทีได้มีการหนุนช่วยซึ่งกันและกันซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันเช่นการหนุนช่วยพระรุ่นใหม่ที่กำลังพัฒนาโครงสร้างวิจัย การลงพื้นที่และการวิเคราะห์/การเขียนงานวิจัย, การหนุนช่วย</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>นักศึกษาศึกษาปริญญาโทพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์และการหาทุนช่วยกลุ่มที่กำลังทำงานพัฒนา เช่นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม เป็นต้น นั่นคือกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในเวทีด้วยกันมีบทบาททั้งเป็นผู้ให้และผู้รับ ด้วย</p> <p>(3)เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กระบวนการวิจัยและการทำงานพัฒนา ระหว่างพระสงฆ์ มจร.วัดสวนดอก เชียงใหม่กับพระสงฆ์ มจร. วัดบวรฯ ซึ่งอยู่ฝ่ายละนิกาย โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสื่อในการสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่าย</p> <p>(4) จากผลที่เกิดขึ้นข้อ(1)ถึงข้อ(3) ผลที่ตามมา/ผลสืบเนื่อง (Outcome) และผลกระทบ (Impact) คือ</p> <p>(4.1)กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มที่ร่วมเวทีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามพัฒนาตัวเองตั้งใจไว้(ดูจากข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายได้ประเมินตนเองในแต่ละกิจกรรม)</p> <p>(4.2)กลุ่มเป้าหมายหลายคนได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการดำเนินงานของตนเอง และเกิดผลที่ตามมาเช่น</p> <p>ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป จากที่เคยคิดว่าการวิจัย</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>เป็นเรื่องยากและต้องเรียนระดับปริญญาโทเท่านั้นจึงจะทำวิจัยได้ เช่น กรณีพระนิสิตกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งที่ มจร. และ มมร. สามารถทำวิจัยและนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในงานที่กำลังทำและมีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น 1)กรณี มจร. ชม. เช่นพระประสิทธิ์ ทำโครงการดนตรีฯ โดยใช้พื้นที่ดำเนินงานเป็นหมู่บ้านที่มีวัดที่พระท่านจำพรรษาอยู่ จากการดำเนินโครงการเมื่อพบปัญหาท่านใช้การตั้งคำถามกับชุมชนจึงทำให้เกิดกลุ่มคนในพื้นที่บ้านและมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องโดยการสนับสนุนของ อบต. 2) กรณี มมร. จากการติดตามของอาจารย์ประจำวป(อ.ที่ปรึกษา)และพระธงชัย(ประสานงาน) พบว่าพระทั้งสามกลุ่มที่เข้าร่วมเวทีได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ เช่นการเตรียม คน ก่อนทำกิจกรรม และมีการตั้งคำถาม เอ๊ะ อยู่ตลอดเพื่อช่วยกันคำตอบ/แก้ ปัญหาในโครงการที่ท่านรับผิดชอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การนำกระบวนการวิจัยเข้าไปในสถาบันการศึกษา เช่น 1)กรณี นักศึกษา มรภ. ชม. ทั้ง5คนเข้าร่วมเวทีอย่างต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอน(อ.เรณู) และหัวหน้าภาควิชา(อ.กรเพชร)เห็นพัฒนาการ/ความก้าวหน้าของนักศึกษาทั้ง5คน อาจารย์ทั้งสองจึงได้ให้นักศึกษานำประสบการณ์การ

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>เรียนรู้กระบวนการวิจัยไปถ่ายทอดต่อให้นักศึกษารุ่นน้อง ที่ มรภ. ชม. 2)อาจารย์เรณูที่ร่วมเวทีอย่างต่อเนื่องได้นำเนื้อหา/วิธีการ/กระบวนการถ่ายทอดความรู้เรื่องกระบวนการวิจัยทั้ง6ครั้งไปใช้สอนนักศึกษาในระดับปริญญาโทวิชาการวิจัยที่ มรภ.ชม. อาจารย์ เรณูบอกว่าทำให้นักศึกษามีความสนใจมากและเห็นนักศึกษามีพัฒนาการที่เร็วและดีเมื่อเทียบกับการสอนแบบเดิมที่เคยสอน 3)กรณีนักศึกษาปริญญาโท จาก มสธ.ภาคเหนือ เมื่อโครงการนี้เสร็จสิ้นแล้ว ดร.ภัสวลี จาก มสธ.ได้ประสานกับ รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ เพื่อให้ช่วยอบรม นักศึกษา มสธ.รุ่นต่อไป และ4) คณะผู้บริหารจากมจร.ชม.สนใจกระบวนการพัฒนาพระโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ และต้องการให้ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ผูกอบรม อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัยของ มจร. ชม.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานพัฒนา เช่น 1)กรณีนักศึกษา มรภ. ชม. ทั้ง5คนได้ทำงานต่อกับโครงการสื่อที่บ้านสื่อสารสุข (สนับสนุนโดย สสส.) ได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเวทีและการคืนข้อมูลให้ชุมชน เป็นต้น 2)กรณีพระณรงค์ฤทธิ์ ที่นำกระบวนการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินกิจกรรมในโครงการเทศน์

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>มหาวิทยาลัย สนับสนุนโดย สสส. 3)กรณีอาจารย์สุวัฒน์ จากโครงการทดลองระบบตัดชัย (สนับสนุนโดย สสส.) ที่ได้นำกระบวนการวิจัยไปสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่(เยาวชน)ในโครงการฯ และ4)กรณีพระธวัชชัย(ผู้ประสานงานกับเครือข่ายที่ มมร.)เมื่อจบการศึกษาศึกษาจาก มมร.แล้ว ได้ทำงานพัฒนาร่วมกับวิทยาลัย์ในโครงการบ้านจุ่มเมืองเย็นและโครงการเดเหล้าเข้าพรรษาสนับสนุนโดย สสส. ซึ่งพระธวัชชัยบอกว่าการได้ร่วมเวทีเครือข่ายนักวิจัยครั้งนี้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินโครงการได้อย่างมาก เช่นการจัดเวทีที่ต้องรู้จักการเตรียม คน รู้จักการตั้งคำถามและการค้นข้อมูลให้สมบูรณ์ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • บูรณาการทรัพยากร เช่นเมื่อ มมร.มีความสนใจที่จะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาพระนิสิต โดยใช้กระบวนการและทีมวิทยากรจากโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยภาคเหนือ จึงมีการตกลงร่วมกันว่าทาง มมร. เป็นผู้สนับสนุนค่าเดินทางและค่าที่พักของที่มหาวิทยาลัยส่วนโครงการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยจะสนับสนุนพระนิสิตที่จะทดลองทำโครงการวิจัย

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<ul style="list-style-type: none"> เกิดเครือข่ายใหม่ เช่นกรณี อ.เรณู ได้รับบรมสมาชิก(ทั้งพระสงฆ์, นักพัฒนา, และนักศึกษา)ที่ร่วมในเวทีเครือข่ายพัฒนานักวิจัยภาคเหนือ ร่วมกับอาจารย์ ใน มรภ. ชม.และ นักศึกษาปริญญาโท มรภ. ชม. ที่สนใจงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันสร้างโครงการ”สืบสานสื่อบ้าน” โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนา “คน”

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
3.การสร้างเสริมและพัฒนาเครือข่ายแกนนำ	เพื่อเสริมความเข้มแข็งด้านการพัฒนาแก่ แกนนำชุมชนที่อยู่ในโครงการวิจัยหรือทำงานร่วมกับภาคี	<p><u>ในเชิงปริมาณ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ในด้านปริมาณของกิจกรรม โครงการได้จัดกิจกรรมรวม 10 ครั้งตามเป้าหมายที่วางไว้ ● ในด้านปริมาณของกลุ่มเป้าหมาย ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมครั้งละประมาณ 27 – 34 รูป/คน กลุ่มเป้าหมายมีทั้ง พระสงฆ์ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชาวบ้าน แกนนำเด็ก/เยาวชน ครู นักวิจัย และนักพัฒนา <p><u>ในเชิงคุณภาพ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มเป้าหมายมีความรู้/ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในเรื่องการทำกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ เช่น การทำกิจกรรมต้องรู้ว่าจะทำอะไร และต้องมีการเตรียมความคิดร่วมกันก่อนทำกิจกรรม เป็นต้น ● กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกระบวนการ การใช้สื่อ และการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการจัดประชุม กับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<ul style="list-style-type: none"> ● ภาควิชาในโครงการและแกนนำสมาชิกของภาคีเมื่อได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์มาแล้วพบว่าในพื้นที่ที่ดำเนินงานนั้นมีการนำแนวคิด เนื้อหาและกระบวนการมาปรับใช้ในพื้นที่ดำเนินงานของตนเอง ● เกิดการหนุนเสริม/ช่วยเหลือกัน(ทั้งเรื่องเนื้อหา กระบวนการ และตัวบุคคล)และเป็นเครือข่ายใหม่ที่สนใจในประเด็นคล้ายๆกัน เช่น กรณีอาจารย์ เรณู ได้ประสานภาคีที่สนใจในประเด็นการใช้สื่อพันทันเป็นสื่อในการทำงานพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 11 โครงการที่เข้าร่วมในเครือข่ายดังกล่าว หรือกรณี อ.สุวัฒน์จากโครงการกลองสะบัดชัย ที่สนับสนุนโดย สสส. ได้พัฒนาตนเองในการเป็นวิทยากรอบรมเยาวชนให้แก่นักวิจัยรุ่นใหม่ให้กับภาคีในเครือข่ายโครงการต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
4.การผลิตสื่อ	เพื่อให้ชุมชนรู้จักผลิต/ใช้และผสมผสานสื่อที่มีอยู่ในสังคม เช่นสื่อสมัยใหม่ กับสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้านได้อย่างรู้เท่าทันและให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยดำเนินการภายใต้หลักการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและเป็นของชุมชน	<p>ในเชิงปริมาณ</p> <p>โครงการสามารถดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนไว้</p> <ul style="list-style-type: none"> มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมจำนวน 2 ครั้ง ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิต/การใช้สื่อสมัยใหม่(วีซีดี)กับสื่ออื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเช่นสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้าน เป็นต้น โดยใช้ประสบการณ์จากคณะวิทยากรและทีมวิจัยโครงการพาชุมชนห้วยแก้วซึ่งอยู่ในงานวิจัยชุดการสื่อสารเพื่อชุมชนภาคเหนือ มีกลุ่มเป้าหมาย(ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส)ครั้งละ 23 รูป/คน <p>ในเชิงคุณภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาทักษะทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการผลิตวีซีดีทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องข้อดีข้อจำกัดและการใช้สื่อเพื่อประโยชน์สำหรับคนในชุมชน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปผลิตวีซีดีต้นแบบในโครงการของตนเองได้ และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับแกนนำเยาวชนในชุมชนต่อไปได้ แกนนำเยาวชน/แกนนำชาวบ้านมีความเข้าใจโครงการของภาคีและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม/การผลิตสื่อของโครงการใน

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>พื้นที่ที่มากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ บางพื้นที่เสนอโครงการขุดเพื่อปลูกหลาน เมื่อในพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำประเพณี/พิธีกรรมต่างๆ ชาวบ้านจะประสานให้แกนนำเยาวชนที่ผ่านการอบรม มาช่วยถ่ายทอดวิถีทัศน์และตัดต่อเป็นวีซีดีฉายให้ชาวบ้านดู นั่นเท่ากับว่าโครงการนี้สามารถสร้างแกนนำเยาวชนให้ชาวบ้านยอมรับในศักยภาพของเยาวชนและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับสมาชิกในชุมชนด้วย ■ แกนนำเยาวชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเช่น เยาวชนโครงการคลองปูลู ก่อนเข้าร่วมอบรมที่บ้านมีคอมพิวเตอร์จะใช้ในการเล่นเกมอย่างเดียวแต่หลังจากผ่านการอบรมมาแล้ว คอมพิวเตอร์ที่บ้านจะมีหน้าที่มากขึ้นคือเมื่อภาคีในพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมเยาวชนคนนี้จะไปช่วยวางแผนถ่ายทอดทำวีทัศน์ ตัดต่อ ใส่เสียงและผลิตออกมาเป็นวีซีดี ■ เกิดเครือข่ายการหนุนเสริมช่วยเหลือกันระหว่างที่วิทยากรกับผู้เข้าอบรม เช่นเมื่อแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมอบรมมีปัญหาทางเทคนิคต่างๆ

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือเทคนิคการผลิต จะโทรศัพท์ขอคำปรึกษา กับทีมวิทยากรได้ตลอด หรือบางครั้งไม่สามารถแก้ไขได้ทางโทรศัพท์ ผู้เข้าอบรมจะนำเครื่องมื่อมาให้ทีมวิทยากรช่วยทีมมหาวิทยาลัยพายัพ</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
5.สนับสนุนพระสุนัใหม่ทำวิจัย ขนาดเล็ก	เพื่อให้พระสุนัใหม่(ที่ยังไม่เคยผ่านทำงานวิจัย)ได้ มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไป ทดลองปฏิบัติจริงโดยมีนักวิจัย/ภาคีในเครือข่าย ช่วยเหลือเสริม	<p><u>ในเชิงปริมาณ</u></p> <p>(1)มีการสนับสนุนให้พระที่ผ่านกระบวนการครั้งนี้(ไม่เคยมีประสบการณ์ ทำงานวิจัย) ทดลองทำวิจัยขนาดเล็กเป็นกลุ่ม รวมจำนวน 8 โครงการ/ กลุ่ม(ที่ มจร.วัดสวนดอก เชียงใหม่จำนวน 5 โครงการ/กลุ่มและที่ มจร.วัด บวรฯ กรุงเทพฯจำนวน 3 โครงการ/กลุ่ม)</p> <p>(2)มีพระรวมเป็นนักวิจัยในแต่ละโครงการ/กลุ่มละประมาณ 4 – 8 รูป รวม ทั้งสิ้นจำนวน 49 รูป</p> <p>(3)มีพระ/อาจารย์จาก มจร. จำนวน 3 รูป/คนและ มจร. จำนวน 1 คน ที่ สอนพระกลุ่มนี้ เข้าร่วมกระบวนการและมีการหนุนเสริมช่วยเหลือพระ กลุ่มนี้ทั้งเรื่องกระบวนการวิจัยและการลงพื้นที่ร่วมกับพระกลุ่มนี้ด้วย</p> <p><u>ในเชิงคุณภาพ</u></p> <p>(1) ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของพระนิสิตและของกลุ่มผู้เข้าร่วม ในเวที ที่ก่อนหน้าที่จะร่วมเวทีเครือข่ายนี้เคยคิดว่างานวิจัยเป็นเรื่องยาก เกี่ยวกับตัวเลขจำนวนมากและต้องเป็นคนที่จบระดับปริญญาโทเท่านั้นจึง จะสามารถทำได้แต่เมื่อกลุ่มเป้าหมายผ่านกระบวนการมาแล้ว กลุ่มเป้า หมายบอกว่าไม่จบปริญญาตรีก็สามารถทำวิจัยได้ในระดับที่</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>ตนเองพอจะสามารถทำได้ เช่นพระที่ผ่านกระบวนการครั้งนี้(ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัย/งานพัฒนา)และยังไม่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี พระแต่ละกลุ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆตามลำดับทั้งเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจในกระบวนการวิจัย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำกิจกรรมที่เน้นกระบวนการและการทำงานกับชาวบ้าน/การจัดเวทีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ</p> <p>(2)เกิดการหนุนเสริมช่วยเหลือกันซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น ที่มจร. กลุ่มเป้าหมาย/ภาคีที่เป็นสภาวาสที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับพระนิสิตกลุ่มนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นได้มีการหนุนเสริมช่วยเหลือพระนิสิต ตั้งแต่การหาข้อสงสัย (อะ) การตั้งปัญหำนำการวิจัย การเตรียมตัวลงพื้นที่ เช่น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมเนื้อหา การจัดเวที การสรุปจากการจัดกิจกรรม การเขียนรายงานและการให้กำลังใจ เป็นต้น กระบวนการหนุนเสริมช่วยเหลือกันดังกล่าวเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กรณี นักศึกษาที่กำลังเรียนระดับปริญญาโทที่ร่วมในเวทีด้วยเมื่อเขาช่วยพระนิสิตก็เป็นการฝึก/เตรียมความคิดและการปฏิบัติของตนเองด้วยเพื่อตนเองจะนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาโครงการ</p>

กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้ วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป้าหมายของกิจกรรม	สิ่งที่เกิดขึ้น / ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้น
		<p>วิทยานิพนธ์ของตนเองต่อไป ส่วนที่ มมร. นั้นพระนิสิตเคยทำกิจกรรมร่วมกันแต่ต่างฝ่ายต่างทำเมื่อพระนิสิตมาร่วมในกระบวนการครั้งนี้พบว่าทั้งหมดได้เกิดการเรียนรู้เสริมช่วยเหลือกันตั้งแต่ การหาข้อสงสัย (ैसे) การตั้งปัญหานำการวิจัย การเตรียมตัวลงพื้นที่ เช่น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมเนื้อหา การจัดเวที การสรุปจากการจัดกิจกรรม การเขียนรายงานและการให้กำลังใจ เป็นต้น</p> <p>ซึ่งปรากฏการณ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นทั้งที่ มจร. และที่ มมร. ทั้งๆ ที่ผู้ร่วมเวที(พระนิสิตและสงฆาวาส)บอกว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง</p>